

The University of
Tehran Press

Journal of Foreign Language Research

Online ISSN: 2588-7521

Journal Homepage: <https://jflr.ut.ac.ir/>

A Critical Diagnosis of Challenges in Translating French Specialized Texts: Perspectives from Iranian University Professors and Students

Nosrat Hejazi ^{1✉} Mobina Zali ²

1. Department, Faculty of Humanities, Tarbiat Modares University (TMU), Tehran, Iran. Email: Nos_hej@modares.ac.ir

2. Department, Faculty of Humanities, Tarbiat Modares University (TMU), Tehran, Iran. Email: Mobina.zali@modares.ac.ir

Article Info

Article type:
Research Article

Article history:

Received: 5 January 2026

Received in revised form: 25
April 2026

Accepted: 1 May 2026

Available online : 22 June
2026

Keywords:

Critical Diagnosis,
Linguistic/Extra-linguistic
Challenges, Specialized
translation, French language
classroom, Iranian
perspectives.

ABSTRACT

Objective: In today's increasingly interconnected academic and professional landscape, the ability to translate specialized texts with accuracy has become an essential skill for aspiring translators. This importance stems from the fact that French, as one of the major international languages, is widely used in numerous scientific and professional disciplines. However, students frequently encounter substantial obstacles when dealing with technical discourse. This study aims to investigate the nature of these difficulties in order to improve the effectiveness of teaching and learning practices in specialized translation classrooms at Iranian universities. The guiding research question is: What kinds of challenges do students face while translating specialized texts in French courses? Drawing on the works of Rybar (1993), Federica Scarpa (2010) and Mshvenieradze (2022), the research emphasizes the importance of terminological mastery, contextual interpretation, and progressive specialization in translator education.

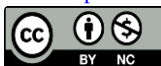
Methodology: This descriptive-analytical study employs a mixed-methods design. Data were collected through direct classroom observations of specialized translation courses, as well as the administration of two separate questionnaires, one for students and one for instructors. The integration of qualitative and quantitative data allowed for a comprehensive analysis of both observed teaching practices and the perceptions of learners and teachers.

Findings: The research findings indicate that 43% of students' challenges occur at the linguistic level, while 57% are attributed to extra-linguistic components.

Within the linguistic sphere, the highest frequency of learning obstacles pertains to lexical and terminological structures, accounting for 75%, followed by discursive-syntactic issues at 25%. Furthermore, the primary extra-linguistic challenges arise from a lack of correct understanding of ideological components and implicit elements, with a distribution of 57%, and socio-cultural references, with a frequency of 43%.

Conclusions: The results of the study indicate that specialized translation is not merely limited to the transfer of linguistic units, but rather requires the reconstruction of a conceptual and discursive framework; a process whose realization would not be possible without analytical and intercultural training.

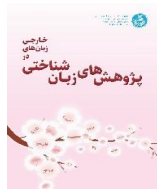
Cite this article: Hejazi, N. and Zali, M. (2026). A Critical Diagnosis of Challenges in Translating French Specialized Texts: Perspectives from Iranian University Professors and Students. *Journal of Foreign Language Research*, 16(2), 221-241. <https://doi.org/10.22059/jflr.2026.413041.1285>

© Author(s) retain the copyright.

Publisher: University of Tehran Press.

DOI: <https://doi.org/10.22059/jflr.2026.413041.1285>

پژوهشهای زبانشناختی در زبانهای خارجی

شاپا الکترونیکی: ۷۵۲۱-۲۵۸۸

Journal Homepage: <https://jflr.ut.ac.ir/>

انتشارات دانشگاه تهران

آسیب‌شناسی چالش‌های ترجمه متون تخصصی فرانسه از منظر اساتید و دانشجویان ایرانی

نصرت حجازی ✉ مبینا زالی^۲

۱. گروه زبان فرانسه، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران. رایانامه: Nos_hej@modares.ac.ir

۲. گروه زبان فرانسه، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران. رایانامه: Mobina.zali@modares.ac.ir

چکیده

هدف: ترجمه متون تخصصی، به دلیل اصطلاحات و مفاهیم خاصی که غالباً در گفتمان تخصصی وجود دارد، چالش‌های منحصر به فردی را برای دانشجویان همراه داشته و علاوه بر کاهش انگیزه و علاقه فراگیران به یادگیری زبان فرانسه، کیفیت ترجمه ایشان را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد. بر این اساس، هدف از نوشتار حاضر آسیب‌شناسی چالش‌های ترجمه تخصصی نزد دانشجویان زبان فرانسه ایرانی در کلاس‌های درسی ترجمه متون تخصصی است. پرسش اصلی عبارت است از: چالش‌های ترجمه متون تخصصی فرانسه از منظر دانشجویان و اساتید ایرانی چیست؟ فرض بر این است که توانش ناکافی دانشجویان در درک اصطلاحات و ساختارهای زبان تخصصی، ناتوانی ایشان در درک مفاهیم ضمنی و موضوعات فرهنگی-اجتماعی و فقدان منابع آموزشی کافی و به‌روز برای اساتید از دلایل اصلی بروز این مشکلات محسوب می‌شوند. در این راستا از آرا و رویکردهای نظری ارائه شده توسط رایبار (۱۹۹۳)، اسکارپا (۲۰۱۰) و مشونیرادزه (۲۰۲۲) که بر اهمیت شایستگی‌های زبانی و فرازبانی مترجم و مسیر تخصص‌پذیری او تأکید دارند، بهره گرفته‌ایم.

روش پژوهش: پژوهش حاضر از نوع توصیفی، تحلیلی‌ست و از روش‌های کمی و کیفی برای جمع‌آوری و تحلیل اطلاعات استفاده می‌کند. شیوه‌های جمع‌آوری اطلاعات به صورت مشاهده مستقیم کلاس‌های ترجمه متون تخصصی و ارائه پرسشنامه می‌باشد.

یافته‌ها: یافته‌ها حاکی از آن است که ۴۳ درصد چالش‌های دانشجویان زبانی و ۵۷ درصد فرازبانی است. بیشترین بسماد موانع یادگیری در سطح زبانی مربوط به ساختارهای واژگانی، اصطلاح‌شناختی (۷۵ درصد) و کلامی-نحوی (۲۵ درصد) می‌باشد. همچنین عمده چالش‌های فرازبانی متعلق به عدم درک صحیح دانشجویان از مولفه‌های ایدئولوژیک، عناصر ضمنی و ناپیدا (۵۷ درصد) و ارجاعات اجتماعی-فرهنگی (۴۳ درصد) است.

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش نشان می‌دهد که ترجمه‌ی تخصصی صرفاً به انتقال واحدهای زبانی محدود نمی‌شود، بلکه مستلزم بازسازی چارچوبی مفهومی و گفتمانی است؛ فرایندی که تحقق آن بدون بهره‌گیری از آموزش تحلیلی و میان‌فرهنگی امکان‌پذیر نخواهد بود.

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:

مقاله پژوهشی

تاریخچه مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۱۰/۱۵

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۵/۰۲/۰۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۲/۱۱

تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۰۳/۰۱

کلیدواژه‌ها:

آسیب‌شناسی، چالش‌های

زبانی/فرازبانی،

ترجمه (متون) تخصصی،

کلاس‌های زبان فرانسه تخصصی،

منظر ایرانیان.

استناد: حجازی، نصرت و زالی، مبینا. (۱۴۰۵). آسیب‌شناسی چالش‌های ترجمه متون تخصصی فرانسه از منظر اساتید و دانشجویان ایرانی. *پژوهشهای زبانشناختی*

<https://doi.org/10.22059/jflr.2026.413041.1285>

در زبانهای خارجی، ۱۶ (۲)، ۲۴۱-۲۳۱.

© نویسندگان.

ناشر: انتشارات دانشگاه تهران.

۱- مقدمه

ترجمه تخصصی به عنوان شاخه‌ای مستقل در مطالعات ترجمه، در جهان معاصر از جایگاهی برجسته برخوردار است. جهانی که در آن ارتباطات میان فرهنگی و میان‌رشته‌ای شرطی اساسی برای پیشرفت همه‌جانبه به شمار می‌رود. این حوزه که گستره‌ای از متون علمی، فنی، حقوقی، پزشکی و ... را در بر می‌گیرد به دلیل حساسیت‌های حرفه‌ای و پیامدهای حقوقی و اجرایی متون خود، دقت مضاعفی را در به کارگیری اصطلاحات دقیق، ساختارهای نحوی مناسب و رعایت الزامات گفتمانی هر رشته می‌طلبد. [اسکارپا \(۲۰۱۰\)](#) در این باره اظهار می‌کند که ترجمه تخصصی فراتر از یک انتقال ساده زبانی است؛ این کار مستلزم برخورداری از تخصص عمیق در موضوع مورد نظر، تسلط بر ابزارهای نوین رایانه‌ای و نیز انطباق پویا با دگرگونی‌های اصطلاح‌شناختی است. تعریف اسکارپا از ترجمه تخصصی به عنوان «ارتباط بین‌زبانی از طریق متون نوشته‌شده به زبان‌های تخصصی» [\(بیزو، ۲۰۲۲: ۵۶\)](#) اهمیت درک عمیق حوزه تخصصی و پویایی‌های اصطلاح‌شناختی را آشکار می‌سازد. فناوری نیز در این الگو جایگاهی اساسی دارد؛ چنانکه پژوهشگران متأثر از اندیشه‌های اسکارپا، استفاده از پیکره‌های زبانی و ابزارهای نوین رایانه‌ای را در آموزش و پژوهش ترجمه تخصصی بررسی کرده‌اند: [\(لاویوسا، ۲۰۲۳؛ کوینچی، ۲۰۲۳\)](#). همچنین «ابزارهای مبتنی بر هوش مصنوعی، به ویژه ترجمه ماشینی عصبی و مدل‌های زبانی بزرگ^۱، نه تنها تجربه یادگیری را برای دانشجویان بهبود بخشیده، بلکه سطح استقلال و اعتمادبه‌نفس آنان را نیز افزایش داده‌اند» [\(مولوی نافچی، مداحیان و حسینی، ۱۴۰۴: ۱۷۶\)](#). در عین حال، افزایش روزافزون تقاضا برای این نوع از ترجمه در بازار کار، موجب شده است که مدرسان ترجمه در مراکز دانشگاهی تخصصی، توجهی ویژه به آموزش ترجمه تخصصی در فرایند تربیت مترجمان حرفه‌ای معطوف کنند [\(پاپکوف، ۲۰۰۸\)](#) با این حال، در شرایطی که نیاز به ترجمه تخصصی به طور مستمر رو به افزایش است، دشواری‌های فراگیران بیش از پیش آشکار می‌شود. بر اساس آمارها، «۹۰ درصد از تولیدات جهانی در صنعت ترجمه را ترجمه تخصصی تشکیل می‌دهد» [\(لاتورا، ۲۰۲۴: ۴۰\)](#) و این رشد سریع، ضرورت توجه به کیفیت آموزش را دوچندان کرده است.

پژوهش‌های متعدد در سال‌های اخیر به بررسی این چالش‌ها پرداخته‌اند. مطالعه [مک‌همیر \(۲۰۲۵\)](#) در مصر نشان می‌دهد که دانشجویان در تسلط بر اصطلاحات تخصصی با دشواری قابل توجهی مواجه هستند. [میلیوویویچ پتروویچ \(۲۰۲۵\)](#) نیز تأکید می‌کند که شکاف قابل توجهی بین آشنایی ادراکی دانشجویان با اصطلاحات تخصصی و توانایی واقعی آن‌ها در به کارگیری این اصطلاحات وجود دارد. همچنین [حدادی \(۲۰۲۵\)](#) در مراکش به شکاف میان نظریه و عمل در آموزش ترجمه اشاره کرده و نشان داده است که دانشجویان در به کارگیری اصول نظری در فعالیت‌های عملی با دشواری مواجه می‌شوند. این یافته‌ها مؤید آن است که با افزایش نیاز به ترجمه تخصصی، کاستی‌های آموزشی و چالش‌های فراگیران با وضوح بیشتری خود را نمایان می‌سازد. در عین حال، تنوع و گستردگی حوزه‌های مختلف دانشی در متون تخصصی اقتضا می‌کند که دانشجویان، افزون بر تسلط عمیق بر زبان‌های مبدأ و مقصد، از درکی دقیق و تخصصی نسبت به مفاهیم و اصطلاحات هر رشته نیز برخوردار باشند.

در این خصوص کیم با استناد به [لمان \(۱۹۸۶\)](#) تأکید می‌کند که متخصص یک حوزه ممکن است متنی تخصصی را بهتر از مترجمی حرفه‌ای اما فاقد آن دانش درک کند [\(کیم، ۲۰۰۶\)](#). [تایروا \(۲۰۲۴\)](#) نیز با اشاره به تنوع حوزه‌هایی چون حقوق، پزشکی و فناوری، بر پیچیدگی زبان خاص هر رشته و حجم عظیم دانش مورد نیاز برای تسلط بر اصطلاحات تخصصی تأکید می‌کند. در همین رابطه، پژوهشگران نسبت به خطر تمرکز صرف بر مهارت‌های زبانی و فنون ترجمه به بهای دانش عمومی و تخصصی هشدار می‌دهند و بر نقش «مکمل‌های شناختی» و توانایی فراخوانی به موقع دانش برون‌زبانی تأکید می‌کنند [\(کولومبا، ۲۰۰۶\)](#). وانگهی، شتاب تحولات اصطلاحات و واژگان تخصصی [\(پکمان، ۲۰۲۵\)](#) که از یک سو منوط به تحولات اجتماعی و پیدایش نواژه‌های معنایی است [\(کویی، لی و ژوانگ، ۲۰۲۵\)](#) و از سوی دیگر ناشی از فناوری و ابزارهای نوین ارتباطی و اطلاعاتی همچون پیدایش هوش مصنوعی است [\(قایم‌موا و عبدیراسولوف، ۲۰۲۵\)](#) به چالش‌های موجود در ترجمه متون تخصصی دامن زده است. این

^۱. Large Language Models (LLMs)

امر اغلب با ناتوانی در تشخیص معادل‌های دقیق، سردرگمی در برابر واژگان چند معنا و چالش در درک بافت مفهومی متون تخصصی همراه است. نظر به اهمیت موضوع و چندگانگی سطوح پژوهش در خصوص ترجمه متون تخصصی، پژوهش حاضر با تمرکز بر موضوع ذیل تنظیم شده است: چالش‌های زبانی و فرازبانی در ترجمه متون تخصصی در کلاس‌های زبان فرانسه در دانشگاه‌های ایران چیست؟

فرض بنیادین این مقاله بر آن است که چالش‌های زبانی بیشتر ناظر بر عدم درک صحیح دانشجویان از ساختارهای واژگانی-اصطلاح‌شناختی و کلامی-نحوی باشند. چالش‌های فرازبانی نیز در قالب مولفه‌های ایدئولوژیک، عناصر ضمنی و ناپیدا، ارجاعات اجتماعی-فرهنگی و غیره نمود دارند. برای بررسی صحت این فرضیه رویکردی تلفیقی اتخاذ شده است. نخست آرای [اسکارپا \(۲۰۱۰\)](#) مبنا قرار گرفت که بر ویژگی‌های متنی، نحوی و واژگانی متون تخصصی و چالش‌های ترجمه آن‌ها تمرکز دارد. در ادامه، از رویکرد [رایبار \(۱۹۹۳\)](#) برای تحلیل موانع پیش‌روی دانشجویان در ترجمه متون علمی و فنی استفاده شد؛ پژوهشی که بر کمبود دانش اصطلاح‌شناختی و ضعف در تحلیل منطقی متن تأکید ویژه دارد. در نهایت دیدگاه‌های [مشونیرادزه \(۲۰۲۲\)](#) برای تبیین مشکلات میان‌فرهنگی، تفاوت‌های ساختاری و ضرورت بهره‌گیری از منابع مستند جهت معادل‌یابی دقیق، به این چارچوب نظری افزوده شده است. در پژوهش حاضر به منظور درک بهتر آسیب‌ها و چالش‌های ترجمه متون تخصصی از منظر اساتید و دانشجویان از تحلیل کمی و کیفی بهره بردیم. شیوه‌های گردآوری داده‌ها شامل طراحی و توزیع پرسشنامه (به تناسب سوال و فرضیه فوق‌الذکر)، مشاهده مستقیم کلاس‌های درسی، بررسی نمونه‌های ترجمه فراگیران مترجمی و مطالعه منابع کتابخانه‌ای و تکمیلی می‌باشد. داده‌های کمی به‌وسیله نرم‌افزار آماری SPSS تحلیل شده و نتایج حاصله مورد تفسیر قرار گرفته است. در نهایت، بر پایه یافته‌های به دست آمده، آسیب‌شناسی از موانع برجسته و پرتکرار دانشجویان در حین ترجمه تخصصی صورت گرفته است.

۲- پیشینه پژوهش

ترجمه متون تخصصی و چالش‌های نهفته در آن، همواره از کانون‌های اصلی توجه در مطالعات ترجمه‌شناسی بوده است. اهمیت این حوزه به‌ویژه در مورد زبان فرانسه به‌عنوان زبان مرجع در حوزه‌های مختلف علمی و دانشگاهی، دوچندان می‌شود. مروری بر سیر تحول ادبیات پژوهش نیز نشان می‌دهد که دشواری‌های ترجمه تخصصی پیوسته به‌عنوان یکی از مباحث محوری و چالش‌برانگیز در محافل پژوهشی مطرح بوده است.

[پیر لرا \(۱۹۹۵\)](#) در *زبان‌های تخصصی* با هدف تبیین ماهیت زبان‌شناختی متون فنی و علمی و تمایز آن‌ها از زبان عمومی، برداشت تقلیل‌گرایانه فروکاستن زبان تخصصی به مجموعه‌ای از واژگان دشوار را کنار می‌گذارد و آن را نظامی پیچیده از نشانه‌ها، روابط مفهومی و ساختارهای نحوی می‌داند که فهم و بازتولید معنا را برای مترجم با دشواری همراه می‌سازد. چارچوب تحلیلی او بر زبان‌شناسی کاربردی و اصطلاح‌شناسی استوار است و از خلال این رویکرد، نحوه بازتعریف مفاهیم در بافت‌های تخصصی روشن می‌شود. در نهایت، لرا چندمعنایی و تداخل میان زبان عمومی و فنی را مهم‌ترین مسئله ترجمه تخصصی معرفی کرده و بر ضرورت آموزش هدفمند مترجمان و تسلط آنان بر ساختارهای نحوی پیچیده و نظام‌های نشانه‌شناختی برای جلوگیری از لغزش‌های معنایی در فرایند معادل‌یابی تأکید می‌کند.

مطالعه «ترجمه متون رسانه‌ای و مشکلات دانشجویان ایرانی» نوشته [ناهید جلیلی \(۲۰۰۶\)](#) با واکاوی موانع پیش‌روی دانشجویان در ترجمه این متون، ابعاد گوناگون این دشواری‌ها را روشن می‌سازد. نویسنده با تکیه بر دیدگاه‌های [رایس \(۲۰۰۲\)](#) بر نقش کارکرد متن و لزوم دستیابی به معادلی طبیعی و متناسب با بافت تأکید دارد و خطاها را در دو سطح اصلی کاستی‌های زبانی و نارسایی‌های دانشی، فرهنگی طبقه‌بندی می‌کند. حاصل پژوهش، ترسیم تصویری نظام‌مند از منشأ خطاها و ارائه راهکارهایی چون گسترش دامنه واژگان، پیگیری مستمر اخبار و تقویت آگاهی‌های عمومی برای بهبود کیفیت ترجمه است.

[لاوو اوله‌تون \(۲۰۰۷\)](#) در کتاب *ترجمه تخصصی: رویه‌ها، نظریه‌ها و آموزش‌ها* با گردآوری چهارده مقاله از صاحب‌نظران و متخصصان حوزه ترجمه، به بررسی ابعاد مختلف ترجمه تخصصی پرداخته است. این اثر، ضمن معرفی مهم‌ترین مبانی نظری و

کاربردهای عملی ترجمه تخصصی، بر نقش فزاینده این حوزه در پاسخ‌گویی به نیازهای ارتباطی جوامع معاصر تأکید دارد. نویسنده معتقد است که تحولات ناشی از جهانی‌شدن و پیشرفت فناوری‌های اطلاعاتی، نیاز به مترجمان متخصص را بیش از پیش افزایش داده است. از این‌رو، مترجمان تخصصی افزون بر تسلط زبانی و فرهنگی، باید از شایستگی‌های روش‌شناختی، فنی، نگارشی، کاربردشناختی و ارتباطی نیز برخوردار باشند. این کتاب همچنین به تحلیل چالش‌های حرفه‌ای مترجمان تخصصی و تأثیر تغییرات اقتصادی و فناوری بر فعالیت‌های آنان می‌پردازد.

[ماریانا پیتار \(۲۰۱۲\)](#) در «قلمرو و حوزه‌های ترجمه تخصصی: با رویکردی آموزشی» با تمرکز بر ریشه‌یابی خطاهای دانشجویان، موانع واژگانی و متنی را بررسی کرده و در پی مقابله با گرایش به ترجمه تحت‌اللفظی و ناتوانی در تمایز میان «واژه عام» و «اصطلاح تخصصی» است. او با تکیه بر چارچوب نظری [دانیال گوادک \(۱۹۹۹\)](#) و بهره‌گیری از مدل‌های «ترجمه نشانه محور» و «ترجمه اجمالی» بر تقویت درک مفهومی دانشجویان تأکید می‌ورزد. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که کیفیت ترجمه تخصصی نه صرفاً به دانش زبانی، بلکه به روش‌شناسی نظام‌مند شامل شناسایی دقیق حوزه تخصصی، مدیریت منابع و بازنگری نهایی مبتنی بر انسجام متنی وابسته است.

در پژوهش «چالش‌های ترجمه متون پزشکی و نقش شیوه‌های ترجمه در حل آن» به قلم [احمدی و جعفری \(۲۰۲۱\)](#)، موانع ترجمه متون علمی با تأکید بر ابهام‌های ساختاری، چندمعنایی اصطلاحات تخصصی و دشواری معادل‌یابی برای واژگان لاتین بررسی می‌شود؛ مسائل بنیادینی که انتقال دقیق پیام را مختل می‌کنند. نویسندگان با تکیه بر چارچوب نظری وینه و داربلنه (۱۹۶۰) کارایی فرایندهای هفت‌گانه ترجمه را در رفع این مشکلات مورد سنجش قرار می‌دهند. نتایج نشان می‌دهد که ترجمه پزشکی افزون بر تسلط زبانی، مستلزم دانش پایه علوم پزشکی و درک بافت فرهنگی دو زبان است و به‌کارگیری آگاهانه راهبردهایی چون «تغییر بیان» و «معادل‌یابی محتوایی» نقشی تعیین‌کننده در کاهش پیچیدگی‌های سبکی و اصطلاح‌شناختی دارد.

در مقاله‌ای با عنوان «ترجمه در بافت تخصصی: چالش‌ها و ریسک‌ها»، [پوستولنا \(۲۰۱۶\)](#) به بررسی ماهیت پیچیده ترجمه متون تخصصی و عوامل مؤثر بر کیفیت آن پرداخته است. نتایج نشان می‌دهد که ترجمه تخصصی فراتر از جایگزینی واژگان و اصطلاحات بوده و مستلزم برخورداری مترجم از دانش تخصصی، مهارت‌های زبانی و توانایی تحلیل مسائل ترجمه‌ای است. نویسنده تأکید می‌کند که چالش‌های این نوع ترجمه علاوه بر معادل‌یابی اصطلاحات، حوزه‌هایی همچون اصطلاح‌شناسی، نوواژه‌ها، ترکیب‌های واژگانی، سبک‌های زبانی و گونه‌های متنی را نیز دربرمی‌گیرد. همچنین یافته‌ها نشان می‌دهد که اتکای صرف به فرهنگ‌های لغت و منابع اصطلاحی برای ترجمه متون تخصصی کافی نیست و مترجمان باید از طریق پژوهش، تحلیل بافت تخصصی و تصمیم‌گیری آگاهانه به انتخاب یا تولید معادل‌های مناسب بپردازند. در مجموع، این پژوهش ترجمه تخصصی را فرایندی پیچیده و حساس معرفی می‌کند که دقت زبانی و صحت مفهومی در آن نقشی اساسی داشته و خطاهای ترجمه‌ای می‌توانند به انتقال نادرست دانش تخصصی منجر شوند.

[السمادی \(۲۰۲۲\)](#) در «چالش‌های ترجمه تخصصی، مشکلات و علت‌ها» با هدف ریشه‌یابی خطاهای مکرر دانشجویان، موانع عملی انتقال مفاهیم تخصصی از انگلیسی به عربی را بررسی می‌کند و بر حساسیت متون علمی نسبت به کوچک‌ترین لغزش‌های معنایی تأکید دارد. او با تکیه بر الگوی وینه و داربلنه (۱۹۵۸-۱۹۹۸)، فرایند معادل‌یابی را در دو سطح واژگانی شامل اصطلاحات تخصصی و نحوی در ساختارهای مجهول و زمان افعال تحلیل می‌کند. یافته‌ها نشان می‌دهد که وابستگی افراطی به ترجمه تحت‌اللفظی و ناآگاهی از ویژگی‌های سبکی متون علمی مهم‌ترین منشأ خطاها می‌باشند؛ از این‌رو، بر تقویت تجربه عملی دانشجویان و افزایش حساسیت آنان نسبت به دقت و ثبات و انسجام در برگردان اصطلاحات تخصصی تأکید می‌شود.

«مروری بر مشکلات ترجمه متون تخصصی» جستاری از [مشونیرادزه \(۲۰۲۲\)](#) به بررسی مسائل مرتبط با ترجمه متون تخصصی در حوزه‌های مختلف علمی و حرفه‌ای می‌پردازد. این نوشتار نشان می‌دهد که ترجمه متون تخصصی با مجموعه‌ای از مشکلات اساسی مواجه است؛ از جمله پیچیدگی مفهومی متون، چندمعنایی واژگان، دشواری در انتقال دقیق و بدون افت معنا، و تفاوت‌های ساختاری میان زبان مبدأ و مقصد. این عوامل می‌توانند درک صحیح پیام تخصصی را برای مترجم دشوار کرده و بر

کیفیت نهایی ترجمه تأثیر بگذارند. همچنین نویسندگان بر این نکته تأکید می‌کنند که از دیگر چالش‌های مهم در این حوزه، مسئله معادل‌یابی دقیق و حفظ انسجام معنایی در متن مقصد است؛ به گونه‌ای که کوچک‌ترین خطا می‌تواند موجب تغییر در مفهوم علمی یا تخصصی متن شود. از این رو، ترجمه تخصصی نیازمند دقت بالا و درک عمیق از بافت علمی متن است.

پژوهش حاضر بر بررسی چالش‌های ترجمه متون تخصصی فرانسه در میان دانشجویان مترجمی در بستر آموزش عالی ایران متمرکز است؛ حوزه‌ای که علی‌رغم اهمیت روزافزون آن در انتقال دانش علمی و پاسخ‌گویی به نیازهای بازار کار، همچنان به صورت نظام‌مند و متمرکز مورد مطالعه قرار نگرفته است. همچنین برخلاف بسیاری از تحقیقات پیشین که صرفاً بر دیدگاه یکی از گروه‌های دانشجویان یا اساتید و تنها بر داده‌های پرسشنامه‌ای تکیه داشته‌اند، این نوشتار با بهره‌گیری از رویکردی ترکیبی، امکان مقایسه میان چالش‌های ادراک‌شده و واقعیت‌های مشاهده‌شده در فرایند آموزش ترجمه تخصصی را فراهم کرده است. بدین ترتیب، یافته‌های آن ناظر بر شرایط خاص جامعه هدف بوده و می‌کوشد زمینه‌ای برای ارتقای کیفیت آموزش ترجمه تخصصی در نظام آموزش عالی ایران فراهم کرده و به تربیت مترجمان توانمند و کارآمد در حوزه متون تخصصی کمک نماید.

۳- روش پژوهش

پیکره مقاله حاضر مجموعه‌ای از داده‌های کمی و کیفی است که از محیط‌های دانشگاهی ایران گردآوری شده‌اند. داده‌های کمی از طریق دو پرسشنامه مجزا برای اساتید و دانشجویان کلاس‌های ترجمه متون تخصصی در تیرماه ۱۴۰۴، در دو مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد به دست آمده است. پرسشنامه نخست، شامل ۱۶ گزاره (۱۵ گویه در مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای و یک سوال نیمه باز) میان ۴۰ دانشجو و پرسشنامه دوم نیز مشتمل بر ۶ گزاره با طیف پنج درجه‌ای لیکرت در اختیار ۶ تن از اساتید کلاس‌ها و مقاطع مذکور قرار گرفت. به منظور تحلیل داده‌های به دست آمده، نرم‌افزار SPSS به کار گرفته شد؛ بدین ترتیب که ابتدا برای سنجش پایایی درونی ابزار، ضریب آلفای کرونباخ محاسبه گردید، سپس شاخص‌های آمار توصیفی استخراج شد و در نهایت، جهت آزمون پاسخ‌ها و بررسی روابط میان متغیرها، آزمون‌های استنباطی تی (t-test) و خی دو (χ^2) صورت پذیرفت. در بخش کیفی، داده‌ها از طریق مشاهده مستقیم و غیرمداخله‌گرایانه گردآوری شده‌اند. این فرایند طی هفت هفته در آبان، آذر و دی ماه سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۴، در کلاس‌های ترجمه تخصصی مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد چهار دانشگاه تهران، شهید بهشتی، علامه طباطبائی و الزهرا صورت گرفت و عملکرد فراگیران در قالب یادداشت‌های دقیق میدانی ثبت و ضبط گردید. این کلاس‌ها شامل ترجمه متون اسلامی، ترجمه متون رسانه‌ای، ترجمه دیداری-شنیداری و ترجمه اسناد، مدارک و قراردادهای بودند.

۴- چارچوب نظری پژوهش

در جهان معاصر، تسلط بر ترجمه تخصصی در حوزه‌هایی همچون علوم فنی، مهندسی، پزشکی، حقوق و علوم انسانی به ضرورتی انکارناپذیر تبدیل شده است. [اسکارپا \(۲۰۱۰\)](#) ترجمه تخصصی را چنین تعریف می‌کند: انتقال اطلاعات به گروه‌های نسبتاً مشخصی از مخاطبان از طریق متونی که به زبان‌های تخصصی نگاشته شده‌اند. به گفته او این نوع ترجمه، جزئی از جریان انتقال علمی-فنی در سطح فراملی است و برای عملکرد صحیح جامعه مدرن نقشی ضروری دارد. در این نوع متون، انتقال روشن و دقیق اطلاعات در اولویت قرار دارد. برخی متون اساساً برای انتقال اطلاعات طراحی شده‌اند و جنبه زیبایی‌شناختی در آنها نقش غالبی ندارد ([دلیسل، ۱۹۸۰](#)). در همین راستا اسکارپا تأکید دارد که زبان تخصصی صرفاً مجموعه‌ای از اصطلاحات فنی نیست، بلکه نظامی ساختاریافته و پیچیده است که مبتنی بر ضوابطی چون «اسم‌سازی»، «ساخت‌های غیرشخصی»، «تراکم واژگانی بالا»، «ساختارهای نحوی خاص» و «سبکی خنثی و عینی» می‌باشد. او بر آن است که ترجمه تخصصی هرگز به جابه‌جایی صرف واژگان تقلیل نمی‌یابد، بلکه به توانایی تحلیل زبانی دقیق و تسلط بر کاربردهای گفتمانی مختص هر حوزه نیاز دارد. اسکارپا همچنین تحلیل عمیقی از شاخص‌های زبانی متون تخصصی ارائه داده و رابطه تنگاتنگی را میان هنجارهای اجتماعی، نظام فرهنگی و ساختار متنی در زبان‌های تخصصی برجسته می‌سازد. وی ویژگی‌های آن را در سه محور اصلی بررسی می‌کند: شاخص‌های متنی، نحوی-صرفی، و واژگانی-اصطلاحی.

ویژگی‌های زبانی زبان‌های تخصصی

شاخص‌های متنی: به عقیده اسکاریا متون تخصصی از مشخصه‌هایی چون سازماندهی دقیق واحدهای متنی، ارجاعات صریح یا ضمنی به اصول و فرضیات، تعاریف رسمی، استفاده از نمادها، ارقام، جداول و نمودارها و نیز سازوکارهای انسجام معنایی نظیر تکرار یا استفاده از ابرواژه‌ها برخوردارند. این متون، برخلاف نوشتارهای نسبتاً تخصصی (مانند کتاب‌های درسی و رساله‌ها)، از به‌کارگیری هم‌معنی‌ها و همچنین ارجاعات درون و برون متنی پرهیز می‌کنند. وی در این زمینه دیدگاه‌های **بوگراند و درس‌لر (۱۹۸۱)** را بازتاب می‌دهد که متن را «رویدادی ارتباطی^۱» تعریف می‌کنند؛ رویدادی که باید هفت معیار «پیوستگی^۲»، «انسجام^۳»، «قصد ارتباطی^۴»، «مقبولیت^۵»، «ارائه اطلاعات^۶»، «موقعیت‌محوری^۷» و «بینامتنیت^۸» را برآورده سازد. در متون تخصصی، رعایت این معیارها انسجام منطقی و کارکرد ارتباطی گفتمان را تضمین می‌کند.

شاخص‌های نحوی-صرفی: اسکاریا معتقد است زبان‌های تخصصی دارای قواعد نحوی منحصربه‌فردی نیستند، بلکه تفاوت آنها در بسامد بالای کاربرد برخی ساختارهای نحوی موجود در زبان عمومی پدیدار می‌گردد. مهم‌ترین این موارد عبارتند از: «ساختار اسمی» (غلبه اسم بر فعل)، «ساده‌سازی جملات»، «کاربرد گسترده وجه مجهول»، «پرهیز از عناصر ذهنی» (مانند اول شخص، لحن‌های عاطفی، پرسش و تعجب مستقیم) و «غلبه زمان حال اخباری».

شاخص‌های واژگانی-اصطلاحی: او ویژگی‌های بنیادین واژگان تخصصی را در مواردی چون «استعاره‌سازی»، «شفافیت»، «ابجاز»، «تک‌ارجاع بودن» و «نظام‌مندی^۹» بازتاب می‌دهد و چالش‌های واژگانی را نیز در «واژگان هم‌آوای نادرست^{۱۰}»، «چندمعنایی‌ها» و ساختارهایی که هنوز معادلی در زبان مقصد ندارند، معرفی می‌کند.

اسکاریا همچنین انواع مشکلات فراروی مترجم را به دو دسته کلی تقسیم می‌کند: **مشکلات زبانی** را شامل «چندمعنایی و واژگانی»، «عبارات فاقد معادل مستقیم»، «ساختارهای نحوی پیچیده» و «تفاوت‌های ریخت‌شناختی-نحوی» میان زبان‌ها و **مشکلات فرازبانی** را نیز مشتمل بر «هنجارهای فرهنگی»، «موقعیت‌های ارتباطی»، «انتظارات مخاطبان» و «ناآشنایی با مفاهیم تخصصی» می‌داند.

چالش‌های ترجمه تخصصی

۱. چالش‌های زبانی

ژان ریبار (۲۰۱۲) در پژوهشی تجربی در مورد ۱۳۰ دانشجوی رشته‌های فنی و مهندسی، دشواری‌های ترجمه تخصصی در محیط دانشگاهی را بررسی می‌کند. او با ارائه‌ی یک متن تخصصی به دانشجویان و تحلیل ترجمه‌های آنان، به چند چالش اساسی دست می‌یابد:

۱. ضعف در ترجمه ساختارهای تخصصی حوزه مربوطه

ریبار نتیجه می‌گیرد که تسلط عمومی بر زبان کافی نیست و دانش عمیق از واژگان تخصصی حوزه ضرورت دارد. این مشکل اکثراً زمانی رخ می‌دهد که دانشجو معنای واژه را در زبان مادری خود نیز به درستی نمی‌داند.

۲. ناتوانی در تشخیص کاربرد تخصصی واژگان زبان عمومی

۲. communicative occurrence

۳. cohesion

۴. coherence

۵. intentionality

۶. acceptability

۷. informativity

۸. situationally

۹. intertextuality

۱۰. normalization

۱۱. false friends

واژگانی که در زبان عمومی معنایی دارند، در بافت تخصصی معنایی متفاوت پیدا می‌کنند. ریبار این پدیده را «همپوشانی میان زبان عمومی و زبان تخصصی» می‌نامد.

۳. وابستگی افراطی به فرهنگ‌های لغت دوزبانه

هنگامی که فرهنگ لغت معادلی را برای یک واژه پیشنهاد می‌دهد، دانشجو توانایی انتخاب آگاهانه را از دست می‌دهد و این امر به ترجمه‌های نادقیق یا اشتباه او می‌انجامد.

۴. عدم تحلیل منطقی متون

ریبار تأکید می‌کند که دانشجو باید توانایی بازسازی معنای کلی پاراگراف را داشته باشد، اما بسیاری به دلیل تمایل بر حفظ ساختار اصلی، از این ظرفیت تحلیلی بی‌بهره‌اند.

[مشونیرازده \(۲۰۲۲\)](#) نیز در مقاله خود با عنوان «مروری بر مشکلات ترجمه متون تخصصی» به مسائل زبانی ذاتی در ترجمه تخصصی پرداخته و تأکید می‌کند که این نوع ترجمه، فراتر از جابه‌جایی صرف زبانی است و مستلزم تسلط دقیق بر اصطلاحات حوزه مربوطه و نیز دانش عمیق از فرهنگ‌های مبدأ و مقصد است. از این رو، او بر اهمیت بهره‌گیری از منابع مستند تخصصی از قبیل دانشنامه‌ها، کتاب‌های مرجع و واژه‌نامه‌ها برای دستیابی به معادل‌های اصطلاحی قابل اعتماد تأکید می‌ورزد. وی همچنین به مسئله چندمعنایی به‌ویژه در حوزه‌های حقوقی و اقتصادی اشاره می‌کند؛ حوزه‌هایی که در آنها یک واژه بسته به بافت، معانی گوناگونی می‌یابد. این ابهام معنایی هوشیاری دائمی مترجم را طلب می‌کند، چراکه تفسیر نادرست از واژگان می‌تواند به خطاهای سبکی یا معنایی انجامیده و در نتیجه، کیفیت متن مقصد را به مخاطره اندازد.

۲. چالش‌های فرازبانی

[اسکارپا \(۲۰۱۰\)](#) مشکلات فرازبانی را یکی از چالش‌های اصلی فرایند ترجمه تخصصی می‌داند و آنها را به دو دسته اصلی تقسیم می‌کند: **چالش‌های کاربردشناختی و مشکلات فرهنگی**. این مشکلات به ترتیب با تغییر موقعیت ارتباطی میان متن مبدأ و مقصد از جمله تغییر مخاطب، رسانه ارتباطی و قصد ارتباطی و نیز با تفاوت در هنجارهای گفتمان تخصصی و گونه‌های گفتمانی آن در دو فرهنگ زبانی مرتبط هستند.

در دسته **مشکلات کاربردشناختی**، اسکارپا به دشواری‌های اجتماعی-کلامی اشاره می‌کند که ناشی از واگرایی در هنجارهای سبکی یا انتظارات خاص هر نوع متن است. [پورتالون \(۱۹۹۶\)](#) در این زمینه برخی دشواری‌های ترجمه در متون پزشکی را مثال می‌زند؛ جایی که هم‌زیستی سبک‌های گوناگون (مانند سبک علمی و سبک ادبی) در صورت عدم تمایز واضح میان آنها، می‌تواند مترجم را دچار سردرگمی سازد. این نوع رمزگذاری آمیخته، تشخیص کارکرد ارتباطی متن را دشوار می‌کند و انتخاب لحن و سبک مناسب در زبان مقصد را نیازمند دقتی ویژه می‌سازد.

در خصوص **مشکلات فرهنگی**، ترجمه مستلزم واسطه‌گری میان فرهنگی دشواری است که در آن مترجم می‌بایست تفاوت‌های فرهنگی متعدد را مدیریت و تفسیر کند تا ارتباطی مؤثر میان فرهنگ‌ها برقرار سازد. [بالبونی \(۲۰۰۰\)](#) در این مورد تأکید می‌کند که در عصر جهانی‌شدن تولید و پژوهش، نقش فرهنگ در ارتباطات تجاری، دیپلماتیک، نظامی، دانشگاهی و علمی-فنی، حتی فراتر از ابعاد صرفاً کلامی، روزبه‌روز آشکارتر می‌شود.

اسکارپا افزون بر تفاوت‌های فرهنگی سطح «رسمی»، به چالش‌های مرتبط با «فرهنگ غیررسمی» نیز می‌پردازد. این سطح شامل عناصر فرهنگی ضمنی و اغلب ناخودآگاهی است که بدون آنکه به صراحت در زبان بیان شوند، بر نگرش‌ها، باورها و ارزش‌ها تأثیر می‌گذارند. این عناصر به‌رغم آشکار نبودن، می‌توانند تأثیری عمیق بر تفسیر و ترجمه یک متن داشته باشند.

[ریبار \(۲۰۱۲\)](#) در حوزه مسائل فرازبانی بر اهمیت «دانش مفهومی» تأکید می‌ورزد. از دیدگاه او، تسلط صرف بر زبان، برای ترجمه یک متن تخصصی کافی نیست، بلکه دانشجو می‌بایست مفاهیم علمی و فنی درگیر در متن را نیز درک کند. وی همچنین به فقدان توانایی تحلیل منطقی در میان بسیاری از دانشجویان اشاره می‌کند و معتقد است «استعداد منطقی و توانایی تفکر درباره

متن از همان خوانش نخست قابل تشخیص است» (۴). دانشجویی که قادر به شناسایی ساختار منطقی یک متن نباشد، نمی‌تواند معنای آن را بازسازی کند و این ضعف در تحلیل، بر کاستی‌های زبانی افزوده می‌شود و فرایند ترجمه را به شدت دچار اختلال می‌سازد و کیفیت نهایی متن مقصد را به مخاطره می‌اندازد.

از دیگر چالش‌های برجسته در حوزه فرازبان، می‌توان به تفاوت‌های نهادی و مفهومی میان نظام‌های حقوقی و اقتصادی کشورها اشاره کرد. [مشونیرادزه \(۲۰۲۲\)](#) معتقد است ترجمه متون پزشکی که معمولاً به بیماری‌ها، کالبدشناسی و آسیب‌شناسی می‌پردازند، به دلیل ارجاع به مفاهیم علمی یکسان و جهانی در همه زبان‌ها، کمتر دشوار است و در اصل می‌توان به آسانی معادل‌های مناسب را در زبان‌های خارجی یافت. اما در ترجمه متون حقوقی و اقتصادی، مترجم با تفاوت‌های نهادی میان نظام‌های حقوقی و مالی کشورها روبه‌روست و به همین دلیل، فعالیت ترجمه دشوارتر می‌نماید.

۵- یافته‌های پژوهش

در این بخش، یافته‌های حاصل از دو پرسشنامه ویژه دانشجویان و اساتید و مشاهدات کلاسی ارائه می‌شود. بدین‌منظور، نخست داده‌های آماری در قالب جداولی گویا سازمان‌دهی شده و سپس با بهره‌گیری از نمودارهای گرافیکی مورد تحلیل و تفسیر کیفی قرار می‌گیرند. در پایان نیز نتایج حاصل از مشاهدات مستقیم در راستای تکمیل و تعمیق پژوهش بازتاب داده خواهند شد.

۵-۱- تحلیل داده‌های پرسشنامه دانشجویان^۱

پرسشنامه دانشجویان دارای ۱۶ گزاره (۱۵ گویه در مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت و یک سوال نیمه‌باز) است که در میان ۴۰ تن از فراگیران مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد کلاس‌های ترجمه تخصصی در چهار دانشگاه تهران، شهید بهشتی، علامه طباطبائی و الزهرا توزیع شده است.

۵-۲- تحلیل کمی

۵-۳- تحلیل توصیفی

تحلیل توصیفی گویه‌ها امکان سنجش میزان پذیرش و نگرش شرکت‌کنندگان را نسبت به هر یک از گزاره‌ها فراهم می‌آورد و تنوع ادراکات دانشجویان را در خصوص دشواری‌های ترجمه تخصصی آشکار می‌سازد. در جدول ۱، میانگین و انحراف معیار محاسبه شده برای هر گویه پرسشنامه، به نمایش در آمده است.

جدول ۱. آمار توصیفی

شماره گویه	عنوان گویه	میانگین	انحراف معیار
گ ۱	ترجمه واژگان چند معنا	۳/۶۰	۰/۷۴۴
گ ۲	تحلیل و ترجمه ساختارهای نحوی پیچیده	۲/۹۰	۰/۹۵۵
گ ۳	ترجمه ارجاعات فرهنگی، اجتماعی و ایدئولوژیک	۴/۰۳	۰/۸۹۱
گ ۴	ترجمه مفاهیم پنهان و ضمنی	۳/۳۳	۰/۹۹۷
گ ۵	ترجمه اصطلاحات تخصصی و علمی	۲/۹۵	۱/۰۳۷
گ ۶	درک سبک نوشتاری و گفتمانی	۳/۱۵	۱/۱۴۵
گ ۷	شناخت هدف و مخاطب ترجمه	۲/۰۷	۰/۸۸۸
گ ۸	سطح دانش زبانی	۲/۲۸	۰/۹۰۵
گ ۹	تاثیر چالش‌های زبانی بر ترجمه	۲/۸۳	۱/۰۱۰
گ ۱۰	میزان استفاده از منابع گوناگون اصطلاح‌شناختی	۲/۵۳	۱/۲۶۱
گ ۱۱	میزان آشنایی با منابع اصطلاح‌شناختی	۲/۶۷	۱/۳۰۹
گ ۱۲	میزان اتکا به ترجمه تحت‌اللفظی	۲/۱۳	۱/۰۴۲
گ ۱۳	ترجمه بافت زبانی و حوزه تخصصی	۲/۴۰	۱/۰۳۳

^{۱۲}. <https://survey.porsline.ir/s/UgghF24y>

گ۱۴	درک کلی متن با تحلیل موقعیت	۳/۸۸	۰/۹۶۶
گ۱۵	توجه به تفاوت‌های فرهنگی و زبان‌شناختی در ترجمه	۴/۳۵	۰/۶۶۲

تحلیل مقدماتی نشان می‌دهد که گویه‌های ۳ و ۱۵ با کسب بالاترین میانگین‌ها (در مورد گویه ۱۵ با کمترین انحراف معیار) بیشترین میزان توافق و همگرایی دیدگاه‌ها را بازتاب می‌دهند؛ درحالی‌که گویه‌های ۷، ۸ و ۱۲ پایین‌ترین میانگین‌ها را داشته و از تأیید محدود برخوردارند. میانگین‌ها در دامنه ۲/۰۷ تا ۴/۳۵ در نوسان است و انحراف معیارهای نسبتاً بالا، به‌ویژه در گویه‌های ۵، ۱۰ و ۱۱، بیانگر تنوع ادراکات و فقدان اجماع میان پاسخ‌دهندگان است؛ تنوعی که می‌توان آن را به تفاوت در تجربه عملی ترجمه، سطح شایستگی ترجمه‌ای، میزان انگیزه و علاقه به ترجمه تخصصی، سبک‌های یادگیری، دسترسی نابرابر به منابع و میزان بهره‌مندی از راهنمایی آموزشی و نیز محدودیت‌های زمانی یا ناآشنایی با برخی مفاهیم نسبت داد.

۵-۳-۱- آزمون تی تک‌نمونه‌ای

به منظور بررسی این مهم که آیا میانگین پاسخ‌ها در هر گویه با مقدار نظری ۳ (حد متوسط طیف لیکرت) تفاوت معناداری دارد یا خیر، از آزمون تی تک‌نمونه‌ای استفاده شد. این تحلیل نشان می‌دهد که دیدگاه دانشجویان نسبت به هر مؤلفه، به‌طور معناداری بالاتر یا پایین‌تر از حد متوسط قرار گرفته است. نتایج کامل آزمون، شامل مقادیر t ، درجات آزادی و سطح معناداری (p -value) برای تمام گویه‌ها، در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲. آزمون t

شماره گویه	عنوان گویه	مقادیر t	سطح معناداری	نتیجه
گ ۱	ترجمه واژگان چند معنا	۵/۰۹۹	<۰/۰۰۱	معنادار
گ۲	تحلیل و ترجمه ساختارهای نحوی پیچیده	-۰/۶۶۲	۰/۵۱۲	بی‌معنا
گ۳	ترجمه ارجاعات فرهنگی، اجتماعی و ایدئولوژیک	۷/۲۷۴	<۰/۰۰۱	معنادار
گ۴	ترجمه مفاهیم پنهان و ضمنی	۲/۰۶۱	۰/۰۴۶	معنادار
گ۵	ترجمه اصطلاحات تخصصی و علمی	-۰/۳۰۵	۰/۷۶۲	بی‌معنا
گ۶	درک سبک نوشتاری و گفتمانی	۰/۸۲۹	۰/۴۱۲	بی‌معنا
گ۷	شناخت هدف و مخاطب ترجمه	-۶/۵۸۶	<۰/۰۰۱	معنادار
گ۸	سطح دانش زبانی	-۵/۰۶۴	<۰/۰۰۱	معنادار
گ۹	تأثیر چالش‌های زبانی بر ترجمه	-۱/۰۹۶	۰/۲۸۰	بی‌معنا
گ۱۰	میزان استفاده از منابع گوناگون اصطلاح‌شناختی	-۲/۳۸۳	۰/۰۲۲	معنادار
گ۱۱	میزان آشنایی با منابع اصطلاح‌شناختی	-۱/۵۷۱	۰/۱۲۴	بی‌معنا
گ۱۲	میزان اتکا به ترجمه تحت‌اللفظی	-۵/۳۰۹	<۰/۰۰۱	معنادار
گ۱۳	ترجمه بافت زبانی و حوزه تخصصی	-۳/۶۷۴	<۰/۰۰۱	معنادار
گ۱۴	درک کلی متن با تحلیل موقعیت	۵/۷۳۰	<۰/۰۰۱	معنادار
گ۱۵	توجه به تفاوت‌های فرهنگی و زبان‌شناختی در ترجمه	۱۲/۸۹۴	<۰/۰۰۱	معنادار

در ۱۰ گویه ۱، ۳، ۴، ۷، ۸، ۱۰، ۱۲، ۱۳، ۱۴ و ۱۵ تفاوت آماری معناداری نسبت به مقدار مرجع ۳ مشاهده شد ($p < ۰/۰۵$) که نشان می‌دهد دیدگاه مشارکت‌کنندگان نسبت به این گزاره‌ها به‌طور معناداری از موضع خنثی فاصله گرفته است. در مقابل، در ۵، ۶، ۹ و ۱۱ تفاوت معناداری وجود نداشت ($p \geq ۰/۰۵$) و میانگین پاسخ‌ها نزدیک مقدار مرجع باقی ماند. این امر می‌تواند نشان‌دهنده نبود نظر قاطع در پاسخ‌دهندگان یا پراکندگی زیاد پاسخ‌ها باشد، به‌طوری‌که انحراف میانگین از مقدار مرجع صرفاً ناشی از عوامل تصادفی و نه یک الگوی فکری پایدار تلقی شود.

۵-۳-۲- آزمون خی‌دو (χ^2)

برای بررسی وجود رابطه معنادار میان متغیرها، از آزمون خی دو استفاده شد. این آزمون نشان می‌دهد که آیا الگوی پاسخ‌دهی شرکت‌کنندگان تصادفی است یا اینکه با وجود عدم انحراف میانگین از حد متوسط، پاسخ‌ها حول الگوهای خاص و جهت‌دار متمرکز شده‌اند. نتایج این آزمون در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳. آزمون خی دو

شماره گویه	عنوان گویه	(χ^2)	درجه آزادی	سطح معناداری	نتیجه
گ ۱	ترجمه واژگان چند معنا	۲۰/۰۰۰	۳	$< ۰/۰۰۱$	معنادار
گ ۲	تحلیل و ترجمه ساختارهای نحوی پیچیده	۱۹/۰۰۰	۴	$< ۰/۰۰۱$	معنادار
گ ۳	ترجمه ارجاعات فرهنگی، اجتماعی و ایدئولوژیک	۳۲/۷۵۰	۴	$< ۰/۰۰۱$	معنادار
گ ۴	ترجمه مفاهیم پنهان و ضمنی	۱۸/۲۵۰	۴	$۰/۰۰۱$	معنادار
گ ۵	ترجمه اصطلاحات تخصصی و علمی	۱۴/۷۵۰	۴	$۰/۰۰۵$	معنادار
گ ۶	درک سبک نوشتاری و گفتمانی	۹/۷۵۰	۴	$۰/۰۴۵$	معنادار
گ ۷	شناخت هدف و مخاطب ترجمه	۵۴/۲۵۰	۴	$< ۰/۰۰۱$	معنادار
گ ۸	سطح دانش زبانی	۸/۲۰۰	۳	$۰/۰۴۲$	معنادار
گ ۹	تاثیر چالش‌های زبانی بر ترجمه	۱۸/۲۵۰	۴	$۰/۰۰۱$	معنادار
گ ۱۰	میزان استفاده از منابع گوناگون اصطلاح‌شناختی	۷/۷۵۰	۴	$۰/۱۰۱$	بی‌معنا
گ ۱۱	میزان آشنایی با منابع اصطلاح‌شناختی	۷/۷۵۰	۴	$۰/۱۰۱$	بی‌معنا
گ ۱۲	میزان اتکا به ترجمه تحت‌اللفظی	۳۵/۷۵۰	۴	$< ۰/۰۰۱$	معنادار
گ ۱۳	ترجمه بافت زبانی و حوزه تخصصی	۴/۸۰۰	۳	$۰/۱۸۷$	بی‌معنا
گ ۱۴	درک کلی متن با تحلیل موقعیت	۶/۶۰۰	۳	$۰/۰۸۶$	بی‌معنا
گ ۱۵	توجه به تفاوت‌های فرهنگی و زبان‌شناختی در ترجمه	۹/۸۰۰	۲	$۰/۰۰۷$	معنادار

در بیشتر گویه‌ها، توزیع پاسخ‌ها به‌طور معناداری با توزیع مورد انتظار تفاوت دارد؛ بدین معنا که شرکت‌کنندگان به‌صورت تصادفی پاسخ نداده و نسبت به برخی گزینه‌ها گرایش‌های مشخصی داشته‌اند. به‌طور ویژه، گویه‌های ۱، ۳، ۷ و ۱۲ تفاوت بسیار معناداری نشان می‌دهند که حاکی از مواضع روشن و تمایلات قوی پاسخ‌دهندگان است. گویه‌های ۲، ۵، ۶، ۸ و ۹ نیز تفاوت معنادار دارند، اگرچه شدت آن کمتر است. در مقابل، گویه‌های ۱۰، ۱۱ و ۱۵ فاقد تفاوت معنادار هستند که بیانگر توزیع نسبتاً یکنواخت پاسخ‌ها و نبود ترجیح غالب است. به‌طور کلی، یافته‌ها حاکی از آن است که بیشتر گویه‌ها واکنش‌های متمایزی را در میان شرکت‌کنندگان برانگیخته‌اند.

۵-۳-۴- آزمون آلفای کرونباخ

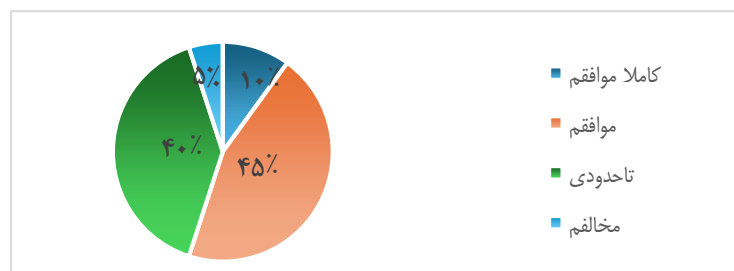
به‌منظور سنجش میزان همسانی درونی گویه‌ها، از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شد. مقدار به‌دست‌آمده برای مجموع ۱۵ گویه پرسشنامه برابر با $\alpha = ۰/۷۲۵$ است که نشان‌دهنده پایایی قابل‌قبول ابزار مورد استفاده است. این مقدار از آستانه پذیرفته‌شده ۰/۷ فراتر می‌رود.

۵-۴- تحلیل کیفی

در ادامه، پنج گویه برجسته پرسشنامه دانشجویان به صورت کیفی تحلیل می‌شود تا درک دقیق‌تری از دیدگاه‌های پاسخ‌دهندگان و پیوند داده‌های کمی با ابعاد مفهومی پژوهش حاصل شود.

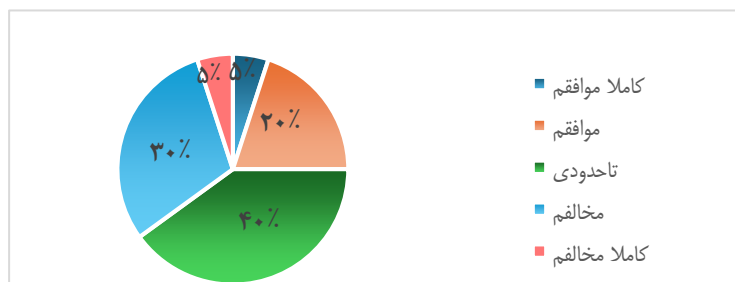
یکی از چالش‌های اصلی مترجمان تخصصی، مواجهه با واژگان چندمعنایی است. نخستین گزاره پرسشنامه دانشجویان بیان می‌کند: «هنگام ترجمه واژگان چندمعنا دچار سردرگمی می‌شوم». شکل ۱ نشان می‌دهد که اکثریت قابل‌توجهی از شرکت‌کنندگان

معادل ۵۵ درصد (۲۲ نفر) در مواجهه با این واژگان به مشکل می‌خورند؛ به‌طوری که ۴۵ درصد گزینه «موافقم» و ۱۰ درصد «کاملاً موافقم» را انتخاب کرده‌اند. در مقابل، تنها ۵ درصد (۲ نفر) گزینه «مخالقم» را برگزیده و ۴۰ درصد (۱۶ نفر) موضع «خنثی» داشته‌اند. این نتایج تأیید می‌کند که چندمعنایی یکی از موانع اصلی و تکرارشونده در یادگیری دانشجویان است. مطابق دیدگاه [لافر \(۱۹۹۷\)](#)، زبان‌آموزانی که با یکی از معانی یک واژه چندمعنا آشنا شده‌اند، اغلب در رها کردن آن معنا مقاومت می‌کنند و حتی اگر بافت متن معنای دیگری ایجاب کند، تمایل دارند به همان معنی اولیه و شناخته‌شده پایبند بمانند.

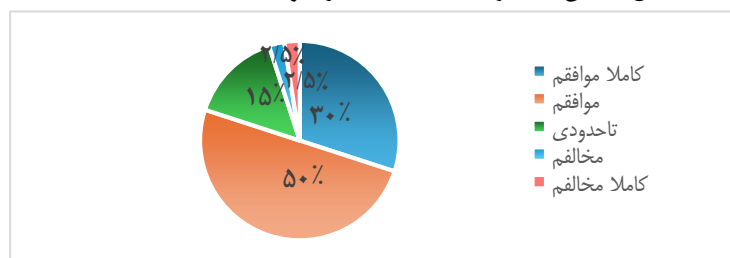
شکل ۱. ترجمه واژگان چند معنا

از دیگر محورهای مورد بررسی، مهارت فراگیران در پردازش ساختارهای نحوی پیچیده در ترجمه است. بدین منظور، گزاره «در تحلیل و ترجمه ساختارهای نحوی جملات پیچیده مشکلی ندارم» مورد سنجش قرار گرفت. نتایج نشان می‌دهد که تنها ۲۵ درصد از شرکت‌کنندگان (۱۰ نفر) به توانایی خود اطمینان دارند؛ ۲۰ درصد (۸ نفر) «موافقم» و ۵ درصد (۲ نفر) «کاملاً موافقم» را انتخاب کرده‌اند. در مقابل، ۳۵ درصد (۱۴ نفر) با گزاره مخالفت کرده‌اند؛ ۳۰ درصد (۱۲ نفر) «مخالقم» و ۵ درصد (۲ نفر) «کاملاً مخالقم» را شامل می‌شود. بیشترین فراوانی پاسخ‌ها یعنی ۴۰ درصد، (۱۶ نفر) نیز به گروه ممتنع اختصاص دارد. این یافته‌ها بیانگر آن است که سطح شایستگی دانشجویان در تحلیل ساختارهای پیچیده یکنواخت نیست و بخش قابل توجهی نیازمند بازآموزی و تقویت مهارت‌های نحوی هستند؛ ناهمگونی توانمندی‌های زبانی می‌تواند درک دقیق لایه‌های متنی را مختل و کیفیت ترجمه متون تخصصی را تحت‌الشعاع قرار دهد.

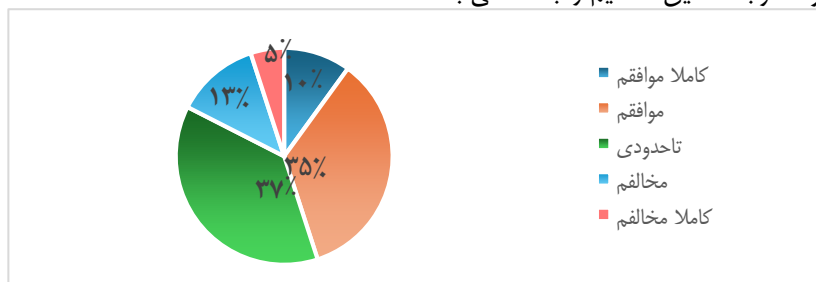
شکل ۲. تحلیل و ترجمه ساختارهای نحوی پیچیده

مؤلفه‌های فرهنگی، اجتماعی متون تخصصی نیز به‌عنوان عاملی حائز اهمیت و تاثیرگذار در دشواری‌های ترجمه تخصصی مورد بررسی قرار گرفت. گزاره «ترجمه بخش‌هایی از متن که دارای ارجاعات اجتماعی، فرهنگی و ایدئولوژیک ناآشنا هستند، برای من چالش‌برانگیز است»، ۸۰ درصد از آرای مثبت شرکت‌کنندگان (۳۲ نفر) را به خود اختصاص داد؛ به‌گونه‌ای که ۵۰ درصد (۲۰ نفر) «موافقم» و ۳۰ درصد (۱۲ نفر) «کاملاً موافقم» می‌باشند. در مقابل، تنها ۵ درصد (۲ نفر) مخالفت کرده و ۱۵ درصد (۶ نفر) نیز رای خنثی داشته‌اند. این نتایج نشان می‌دهد که درک دقیق زمینه‌های فرهنگی و اجتماعی متن مبدأ نقش اساسی در فرایند ترجمه دارد و فقدان این شناخت می‌تواند به انتقال نادرست یا تحریف‌شده معنا منجر شود.

شکل ۳. ترجمه ارجاعات فرهنگی، اجتماعی و ایدئولوژیک

از مهارت‌های بنیادین در ترجمه تخصصی، توانایی تشخیص و انتقال لایه‌های معنایی غیرصریح متن است؛ لایه‌هایی که مستقیماً در سطح واژگان بیان نمی‌شوند، اما در ساختار گفتمان و بافت ارتباطی حضور دارند. گزاره ذیل به این چالش می‌پردازد: «نمی‌دانم چگونه مؤلفه‌های پنهان و ضمنی متن را در ترجمه‌هایم بازتاب دهم». یافته‌های به دست آمده، تصویری معنادار از وضعیت این مهارت ارائه می‌کند. به گونه‌ای که ۴۵ درصد (۱۸ نفر) اذعان کرده‌اند در بازنمایی عناصر ضمنی با مشکل روبه‌رو هستند؛ توزیع این آرا به صورت ۳۵ درصد (۱۴ نفر) «موافق» و ۱۰ درصد (۴ نفر) «کاملاً موافق» است. در سوی دیگر طیف، ۱۸ درصد از دانشجویان (۷ نفر) این دشواری را تأیید نکرده و ۱۳ درصد آرای این گروه (۵ نفر) دیدگاهی «مخالف» و ۵ درصد (۲ نفر) نقطه نظری «کاملاً مخالف» داشته‌اند. افزون بر این، ۳۸ درصد فراگیران (۱۵ نفر) موضعی میانه اتخاذ کرده و گزینه «تاحدودی» را علامت زده‌اند که می‌تواند حاکی از نوعی عدم قطعیت یا خودارزیابی محتاطانه نسبت به میزان تسلطشان در این حوزه باشد. چنین توزیعی از پاسخ‌ها نشان می‌دهد که مهارت تفسیر و انتقال معناهای ضمنی هنوز برای بخش چشمگیری از دانشجویان به سطحی پایدار و اطمینان‌بخش نرسیده است؛ موضوعی که در ترجمه متون تخصصی، با توجه به تراکم مفاهیم غیرصریح و پیش‌فرض‌های علمی، می‌تواند ترجمه دقیق مفاهیم را به کاستی بکشاند.

شکل ۴. ترجمه مفاهیم پنهان و ضمنی

پس از بررسی آرای شاخص، گزاره نیمه‌باز پرسشنامه با عنوان «در ترجمه متون تخصصی اغلب به مشکل می‌خورم، زیرا...» ۳۱ پاسخ دریافت کرد که بر اساس محتوا در سه دسته چالش‌های زبانی، فرازبانی و فردی طبقه‌بندی شدند. بیشترین پاسخ‌ها به مشکلات زبانی اختصاص داشت؛ مانند کمبود دامنه واژگان تخصصی، ناآشنایی با اصطلاحات فنی، دشواری در یافتن معادل‌های دقیق، به‌ویژه هنگام فقدان معادل مناسب در زبان مقصد، و تفاوت‌های ساختاری میان زبان فرانسه و فارسی، که نشان‌دهنده غالب بودن چالش‌های واژگانی و اصطلاح‌شناختی است. در سطح فرازبانی، دانشجویان بر کمبود دانش موضوعی، ناآشنایی با مفاهیم تخصصی، نیاز به پژوهش پیش از ترجمه و دسترسی محدود به منابع معتبر تأکید کردند، که حاکی از نقش کمبود دانش زمینه‌ای و بهره‌مندی ناکافی از منابع مجازی و متون پیکره‌ای موازی است. افزون بر این، برخی پاسخ‌ها به عوامل فردی همچون کمبود زمان و عدم علاقه به ترجمه اشاره داشتند که نشان می‌دهد این عوامل شخصی نیز در ایجاد دشواری‌های ترجمه تخصصی تأثیرگذار هستند.

پس از بررسی شانزده گزاره مرتبط با چالش‌های زبانی و فرازبانی از منظر فراگیران این شاخه تخصصی، در ادامه، دیدگاه‌های اساتید نیز با هدف دستیابی به مطالعه‌ای جامع و دقیق مورد ارزیابی قرار می‌گیرد.

۵-۵- تحلیل داده‌های پرسشنامه اساتید^{۱۳}

این پرسشنامه مشتمل بر ۶ گزاره با طیف پنج درجه‌ای لیکرت است و در اختیار ۶ تن از اساتید کلاس‌های ترجمه تخصصی در مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد در چهار دانشگاه تهران، شهید بهشتی، علامه طباطبائی و الزهرا قرار گرفته است.

۵-۵-۱- تحلیل کمی

^{۱۳}. <https://survey.porsline.ir/s/crRZCQ4>

در بخش‌های آتی، داده‌های به دست آمده با استفاده از روش‌های آماری مشابه پرسشنامه دانشجویان، شامل آمار توصیفی و آزمون تی ارزیابی می‌گردند. شایان ذکر است به دلیل محدودیت در حجم نمونه، شرایط لازم برای اجرای آزمون خی‌دو و آلفای کرونباخ مهیا نبوده و به همین سبب این آزمون از روند تحلیل داده‌ها حذف گردیده است.

۵-۲- تحلیل توصیفی

میانگین‌ها و انحراف معیار شش گزاره محاسبه شد.

شماره گویه	عنوان گویه	میانگین	انحراف معیار
گ ۱	میزان تسلط زبانی	۴/۳۳	۰/۵۱۶
گ ۲	تمرکز بیش از اندازه بر ساختارهای زبانی	۳/۶۷	۰/۵۱۶
گ ۳	دشواری در درک و ترجمه واژگان تخصصی	۳/۳۳	۰/۸۱۶
گ ۴	ترجمه معنا، بافت و سبک	۳/۵۰	۰/۸۳۷
گ ۵	ترجمه عناصر فرهنگی، اجتماعی و ضمنی	۴/۳۳	۰/۸۱۶
گ ۶	اتکا بیش از اندازه بر فرهنگ لغت به عنوان تنها ابزار ترجمه	۳/۶۷	۰/۸۱۶

جدول ۴. آمار توصیفی

این جدول به وضوح نمایانگر آن است که بیشترین نمرات میانگین به موارد ۱ و ۵ تعلق دارد و نشان‌دهنده مهم‌ترین چالش‌های دانشجویان است. گویه‌های ۲ و ۶ در جایگاه بعدی قرار دارند و پایین‌ترین میانگین‌ها به گزاره‌های ۳ و ۴ اختصاص یافته است. این یافته‌ها حاکی از آن است که موانع زبانی و فرهنگی نقش برجسته‌ای در فرآیند ترجمه تخصصی دانشجویان ایفا می‌کنند.

۵-۳- آزمون تی تک‌نمونه‌ای

مقادیر عددی در جدول ذیل قابل مشاهده است.

جدول ۵. آزمون t

شماره گویه	عنوان گویه	مقادیر t	سطح معناداری	نتیجه
گ ۱	میزان تسلط زبانی	۶/۳۲۵	۰/۰۰۱	معنادار
گ ۲	تمرکز بیش از اندازه بر ساختارهای زبانی	۳/۱۶۲	۰/۰۲۵	معنادار
گ ۳	دشواری در درک و ترجمه واژگان تخصصی	۱/۰۰۰	۰/۳۶۳	بی‌معنا
گ ۴	ترجمه معنا، بافت و سبک	۱/۴۶۴	۰/۲۰۳	بی‌معنا
گ ۵	ترجمه عناصر فرهنگی، اجتماعی و ضمنی	۴/۰۰۰	۰/۰۱۰	معنادار
گ ۶	اتکا بیش از اندازه بر فرهنگ لغت به عنوان تنها ابزار ترجمه	۲/۰۰۰	۰/۱۰۲	بی‌معنا

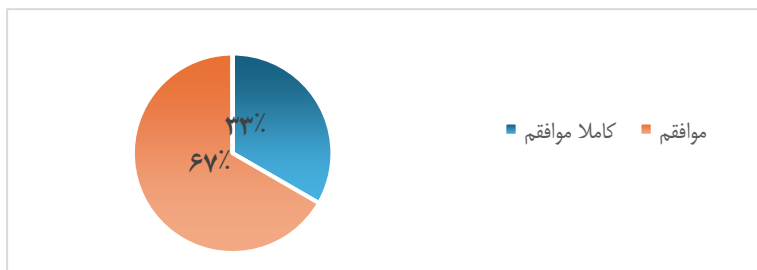
گویه‌های ۱، ۲ و ۵ به‌طور معناداری از مقدار نظری ۳ فاصله دارند ($p < ۰/۰۵$)، در حالی که گویه‌های ۳، ۴ و ۶ در محدوده مقدار مرجع باقی مانده و تفاوت معناداری را نشان نمی‌دهند ($p \geq ۰/۰۵$).

۵-۴- تحلیل کیفی

در این بخش به بررسی کیفی ۴ گزاره پرسشنامه اساتید متمرکز می‌شویم تا دیدگاه‌های پاسخ‌دهندگان را به‌طور دقیق‌تر تبیین کرده و اعتبار یافته‌ها تقویت شوند.

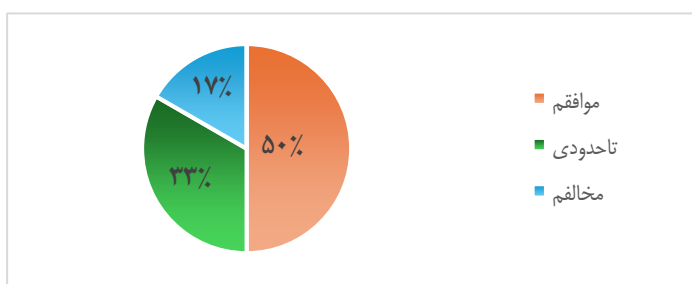
اولین گویه پرسشنامه به ارزیابی سطح تسلط دانشجویان در زبان‌های مبدا و مقصد اختصاص داشته و چنین بیان شد: «به نظر می‌رسد بسیاری از دانشجویان فاقد تسلط و دانش کافی در زبان خارجی و مادری هستند». نتایج به‌دست‌آمده نشان‌دهنده اجماع کامل میان استادان حاضر در مطالعه است؛ به‌گونه‌ای که ۶۷ درصد (۴ نفر) خود را «موافق» و ۳۴ درصد (دو نفر) گزینه «کاملاً

موافق» اعلام کرده‌اند. بنابراین، داده‌ها یک اجماع قوی میان استادان در خصوص کمبود تسلط زبانی دانشجویان در زبان مادری و خارجی را تأیید می‌کند.

شکل ۵. میزان تسلط زبانی

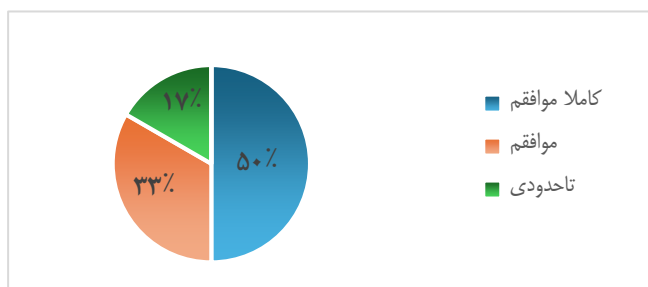
واژگان تخصصی نقش مهمی در انتقال دقیق مفاهیم حرفه‌ای در ترجمه تخصصی ایفا می‌کنند. گزاره دیگری از پرسشنامه با هدف بررسی میزان دشواری این موضوع از دیدگاه استادان بدین صورت طراحی شد: «درک و ترجمه واژگان تخصصی برای دانشجویان دشوار است». شکل ۶ حاکی از آن است که ۵۰ درصد از استادان (۳ نفر) با گزاره مطرح‌شده موافقت کرده‌اند و ۱۷ درصد (۱ نفر) نظر مخالف داشته است، در حالی که هیچ پاسخی در گزینه «کاملاً مخالف» ثبت نشده است. همچنین، ۳۳ درصد از پاسخ‌دهندگان (۲ نفر) دیدگاهی میانه داشته‌اند. این الگو نشان می‌دهد که دشواری درک و ترجمه واژگان تخصصی از چالش‌های مهم دانشجویان محسوب می‌شود و بیشتر استادان نیز وجود این مشکل را تأیید می‌کنند، هرچند شدت آن از دید همه یکسان نیست.

شکل ۶. دشواری در درک و ترجمه واژگان تخصصی

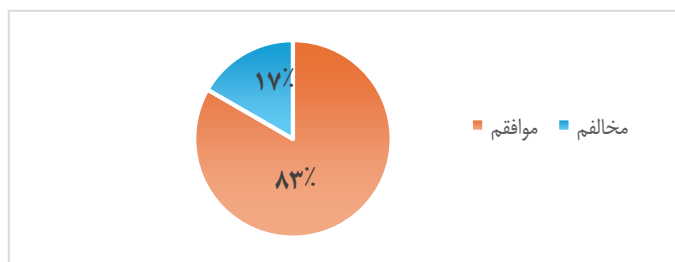
از دیگر موضوعاتی که مخالفتی در میان اساتید نداشته است، دشواری در ترجمه ارجاعات فرهنگی، اجتماعی و ضمنی متون تخصصی نزد دانشجویان می‌باشد که عنوان آن چنین است: «دانشجویان اغلب در ترجمه‌ی ارجاعات اجتماعی، فرهنگی و عناصر ضمنی و ناپیدای متن دچار چالش می‌شوند». ۸۳ درصد شرکت‌کنندگان (۵ نفر) با تأیید این گویه بیان کرده‌اند که تسلط بر مفاهیم فرهنگی و ناپیدای متن تخصصی همچنان یکی از موانع بنیادین در مسیر یادگیری دانشجویان محسوب می‌شود. از این میان ۳۳ درصد (۲ نفر) «موافقم» و ۵۰ درصد (۳ نفر) «کاملاً موافقم» را ابراز داشته‌اند. همچنین ۱۷ درصد (۱ نفر) نیز موضعی خنثی اتخاذ نموده است.

«فرایند ترجمه از یک متن بازتولید شده را نمی‌توان از پنداره‌های فرهنگی که در متن مقصد بازنمایی شده است جدا دانست. [...] به دلیل تفاوت‌های فرهنگی، مترجم در برگردان این نوع واژگان به زبان دیگر با دشواری‌هایی از قبیل خلا واژگانی و خلا ارجاعی مواجه می‌شود. مشاهده می‌شود که از میان مشکلات ترجمه، سهم مشکلات مربوط به فرهنگ از همه بیشتر است» (ساسانی و همکاران، ۱۴۰۲: ۵۸۴).

شکل ۷. ترجمه عناصر فرهنگی، اجتماعی و ضمنی

گویه بعدی به نقش فرهنگ لغت در فرایند ترجمه واژگان و اصطلاحات تخصصی توسط دانشجویان می‌پردازد و هدف آن، سنجش میزان اتکای ایشان به این ابزار است. بر اساس داده‌های به‌دست‌آمده، ۸۴ درصد آرا (۵ نفر) به گزینه «موافقم» اختصاص دارد. در مقابل، ۱۷ درصد (۱ نفر) با این دیدگاه مخالفت کرده و «مخالقم» را برگزیده است. این نتیجه نشان می‌دهد که از منظر اکثریت، فرهنگ لغت در فرایند ترجمه تخصصی دانشجویان جایگاهی محوری و حتی اجتناب‌ناپذیر دارد. با این حال، تمرکز بیش از حد بر این ابزار می‌تواند به کاهش استفاده از سایر منابع علمی و حرفه‌ای بینجامد و در نتیجه، رشد شایستگی‌های راهبردی در ترجمه را محدود سازد.

شکل ۸. اتکا بیش از اندازه بر فرهنگ لغت به عنوان تنها ابزار ترجمه

پس از واکاوی داده‌های کمی و کیفی حاصل از پرسشنامه‌ها، در این مرحله یافته‌های مستخرج از مشاهده مستقیم در کلاس‌های ترجمه تخصصی بازتاب داده می‌شوند. مشاهدات کلاسی در طی هفت هفته در آبان، آذر و دی ماه سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۴، در کلاس‌های ترجمه تخصصی مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد چهار دانشگاه تهران، شهید بهشتی، علامه طباطبائی و الزهرا صورت گرفت و دروس ترجمه متون اسلامی، ترجمه متون رسانه‌ای، ترجمه دیداری-شنیداری و ترجمه اسناد، مدارک و قراردادهای را در بر گرفت.

به منظور شناسایی دقیق چالش‌های زبانی و فرازبانی دانشجویان، فرایند مشاهده کلاس‌ها براساس مجموعه‌ای از شاخص‌های علمی، نظام‌مند و از پیش تعیین شده صورت پذیرفت تا امکان تحلیل عینی‌تر عملکرد فراگیران فراهم گردد. جدول ۶ این مولفه‌ها را به صورت تفصیلی نشان می‌دهد.

جدول ۶. مولفه‌های مشاهده و ارزیابی شایستگی‌های ترجمه تخصصی دانشجویان

حوزه ارزیابی	شاخص‌های جزئی‌تر	مولفه‌های مورد ارزیابی
شایستگی‌های زبانی	معادلیابی واژگان تخصصی	دقت در انتخاب معادل صحیح و مصطلح در زبان مقصد، تناسب واژه با حوزه تخصصی متن، تشخیص معادل دقیق واژگان چندمعنا، نحوه ترجمه اختصارات و سرواژه‌ها
	ترجمه اصطلاحات و تعابیر خاص	بازگردانی استعاره‌ها، کنایه‌ها، تعبیرات اصطلاحی، عبارات ترجمه‌ناپذیر و بازی‌های زبانی
	رعایت انسجام و پیوستگی متن	حفظ ارتباط منطقی جملات، انسجام معنایی و سبک گفتگمانی و نگارشی
	تحلیل ساختارهای نحوی	درک جملات پیچیده، ساختارهای وابسته، زمان افعال، ساختارهای مجهول
	سطح دانش زبانی	میزان تسلط کلی بر دستور زبان مبدا و مقصد، واژگان و توانایی فهم و تولید متن

شایستگی‌های فرازبانی	مسائل میان‌فرهنگی	توجه به تفاوت‌ها و بار فرهنگی، انتقال درست ارجاعات تاریخی، اجتماعی و ایدئولوژیک
	توجه به بافت ارتباطی متن	تشخیص هدف متن، نوع مخاطب و کارکرد ارتباطی ترجمه
	میزان دانش حوزه تخصصی	آشنایی با مفاهیم علمی و تخصصی متون مورد ترجمه
	توانایی استنباط و انتقال معنا	بازنمایی صحیح معانی صریح و ضمنی، جلوگیری از ایجاد ابهامات معنایی، بازآفرینی لحن
	میزان استفاده از منابع تخصصی مکمل در ترجمه	بهره‌گیری از فرهنگ‌های لغت، پیکره‌های زبانی، پایگاه‌های اصطلاح‌شناسی و منابع علمی
	مشارکت و تعامل دانشجویان در فرایند ترجمه	حضور فعال در بحث‌های کلاسی، تحلیل گروهی، توانایی نقد، دفاع و مقایسه ترجمه‌ها

در وهله نخست، مشاهدات حاکی از نقاط قوت ارزشمندی در عملکرد دانشجویان است. از جمله این ویژگی‌ها می‌توان به پشتکار و جدیت آنان در تحلیل متون تخصصی اشاره کرد که در تلاش مستمر برای دستیابی به درکی دقیق‌تر از مفاهیم، بازبینی و اصلاح مکرر ترجمه‌ها، بهره‌گیری از منابع تکمیلی برای رفع ابهام‌های واژگانی و جست‌وجوی معادل‌های مناسب‌تر و دقیق‌تر نمود می‌یافت. همچنین، دانشجویان در طول دوره با طرح پرسش درباره ابهامات موجود، انجام منظم تکالیف و تلاش برای ارتقای کیفیت ترجمه‌های خود، مشارکت فعالی در فرایند یادگیری داشتند. در ادامه، شواهد حاکی از برخورداری دانشجویان از سطح مطلوبی از خلاقیت در ترجمه بود؛ به گونه‌ای که در جریان بحث‌های کلاسی و فعالیت‌های ترجمه، دیدگاه‌ها و راهکارهای متنوعی برای تبیین و انتقال مفاهیم ارائه می‌کردند و در مواجهه با مسائل ترجمه‌ای، ایده‌های نو و متناسب با بافت متن پیشنهاد می‌دادند. از دیگر نقاط قوت مشاهده‌شده، می‌توان به رویکرد نظام‌مند دانشجویان در مواجهه با ساختارهای نحوی و زبانی اشاره کرد. این ویژگی در شیوه تحلیل متن، سازمان‌دهی و طبقه‌بندی اطلاعات، توجه به روابط منطقی و معنایی میان اجزای متن، حفظ انسجام و یکپارچگی ترجمه و نیز بازآفرینی ساختارهای پیچیده زبان مبدأ در قالبی منسجم و منطبق با قواعد زبان مقصد به خوبی مشهود بود. کنشگران این محیط‌های آموزشی علاوه بر رویکرد نقادانه در مطالعه مقابله‌ای ترجمه‌های موجود، تمایل بالایی به درک مضامین پیچیده نشان می‌دهند. افزون بر این، مهارت در مواجهه با دیدگاه‌های متنوع و گاه مخالف خود و بهره‌گیری از ظرفیت‌های یادگیری مشارکتی جهت تبادل آرا، بستر مؤثری را برای ارتقای دانش ترجمه در این کلاس‌ها فراهم آورده است. با این حال، مشاهدات ما نمایانگر برخی چالش‌های خاص در کلاس‌های درسی می‌باشد.

در درس «ترجمه متون اسلامی»، مانع بنیادین ناتوانی در معادلیابی و انتقال هم‌زمان مؤلفه‌های واژگانی و دستوری در مفاهیمی است که بار معنایی، فرهنگی و فقهی ویژه‌ای دارند. فقدان معادل دقیق در زبان مقصد باعث تزلزل و ابهام فراگیران در انتخاب واژه می‌شود و ضعف در شناخت بافت معنایی و کاربردی کلمات، شفافیت و امانت‌داری ترجمه ایشان را کاهش می‌دهد. دانشجویان معمولاً به جای رویکرد کل‌نگر، به خوانش‌های تقلیل‌گرایانه و تکه‌تکه اکتفا می‌کنند؛ این رویکرد همراه با چندمعنایی اصطلاحات اسلامی، مرز میان معانی صریح، استعاری و نمادین را مبهم کرده و به تولید ترجمه‌های نادقیق منجر می‌شود که اصالت روحانی متن مبدأ را خدشه‌دار می‌کند. علاوه بر این، ترجمه‌ناپذیری فرهنگی برخی مفاهیم دینی، حتی در صورت استفاده از معادل‌های تقریبی، قادر به بازنمایی تداعی‌ها و ظرایف معنایی متن اصلی نیست و ریسک تحریف پیام و کژفهمی مخاطب را افزایش می‌دهد. در واحد «ترجمه دیداری‌شنیداری»، موانع عمدتاً ساختاری و محتوایی هستند. جملات بلند، عبارات گسسته و بندهای معترضه، درک و بازگردانی دقیق معنا را دشوار می‌کنند. علاوه بر آن، معادلیابی اسامی خاص (اشخاص، اماکن، آثار هنری) و حفظ توازن

میان رسم الخط، تلفظ و بار فرهنگی، نیازمند دانش وسیعی است که فراتر از توان فعلی دانشجویان است. برگردان کنایه‌ها، بازی‌های زبانی، نوواژه‌ها و اشارات فرهنگی ضمنی نیز فراگیران را به چالشی اساسی کشانده است. در نهایت، بخش مهمی از موانع با محدودیت‌های فنی زیرنویس‌نویسی گره خورده است که ضرورت کوتاه‌سازی و ایجاز واژگان را تحمیل می‌کند؛ موفقیت در این زمینه علاوه بر تسلط زبانی، مستلزم توانایی بازآفرینی لحن و زیبایی‌شناسی اثر است تا حال‌وهوای فیلم و جزئیات ارتباطی آن به زبان مقصد منتقل شود.

برای «ترجمه متون رسانه‌ای»، دانشجویان با اقتضائات خاص سبک روزنامه‌نگاری مواجه‌اند؛ سبکی که با درآمیختگی لحن‌های خبری، روایی و ترغیبی و ایجاز مفرط در تیرها، درک و انتقال دقیق معنا را دشوار می‌کند. چالش‌های دیگر شامل کاربرد زمان‌های دستوری مانند وجه شرطی برای اخبار غیرقطعی و بازگردانی استعاره‌های فرهنگی است، که مستلزم تسلط بر بافت سیاسی و تاریخی مطبوعات است؛ مهارتی که به دلیل کمبود واژگان تخصصی و ناآشنایی با ارجاعات ضمنی، در ترجمه‌های دانشجویان کمتر مشاهده می‌شود.

در ترجمه «اسناد، مدارک و قراردادهای»، ماهیت دقیق و قاعده‌مند این متون، فرایند ترجمه دانشجویان را به فعالیتی به شدت حساس و خطاپذیر تبدیل می‌کند. بازتولید اصطلاحات تثبیت‌شده و انتقال مفاهیم از یک نظام حقوقی به نظامی دیگر، مستلزم سطح بالایی از دقت و آگاهی حقوقی است که در بسیاری از موارد در نوشتار دانشجویان تجلی نیافته بود. از آنجا که این نوع متنی بازتاب‌دهنده ساختارهای حقوقی و فرهنگی هر جامعه‌اند، محصلان حتی با لغزش‌های جزئی در نقطه‌گذاری، ثبت تاریخ‌ها یا نگارش نام‌های خاص در ترجمه‌های خود اعتبار حقوقی کل سند را مخدوش می‌ساختند. فراوانی اختصارات و سرواژه‌های ملی و بین‌المللی نیز بار تفسیری متن را افزایش داده و هرگونه خوانش نادرست دانشجویان از این عناصر، به تغییر معنای حقوقی سند می‌انجامید. افزون بر این، گاه مترجمان جوان با اتکا بر ترجمه‌ی تحت‌اللفظی در برخورد با اصطلاحات این حوزه، دگرگونی مفاد قراردادهای را رقم می‌زدند. مجموعه‌ی این ملاحظات نشان می‌دهد که فراگیران در درس ترجمه‌ی اسناد حقوقی در تسلط بر حقوق تطبیقی و واژگان تخصصی این حوزه برای ارائه‌ی متنی دقیق، معتبر و وفادار به نیت نویسنده با چالش پرننگی مواجه هستند.

۶- بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف آسیب‌شناسی از چالش‌های موجود در ترجمه زبان فرانسه تخصصی در دانشگاه‌های ایران به رشته تحریر درآمد. دغدغه اصلی این جستار، شناسایی موانع کلیدی است که دانشجویان در مواجهه با ترجمه متون تخصصی با آن‌ها روبه‌رو هستند و نیز چالش‌هایی‌ست که اساتید از آن نام می‌برند. فرض ما بر این است که موانع در دو سطح کلان زبانی، ناظر بر ساختارهای واژگانی-اصطلاح‌شناختی و کلامی-نحوی، و فرازبانی در قالب مولفه‌های ایدئولوژیک، عناصر ضمنی و ناپیدا، ارجاعات اجتماعی-فرهنگی و غیره نمود دارند. برای آزمون این فرضیه، با تکیه بر آرا و رویکردهای نظری رایبار (۱۹۹۳)، اسکارپا (۲۰۱۰) و مشونیرادزه (۲۰۲۲)، ترکیبی از روش‌های کمی و کیفی (پرسشنامه و مشاهده مستقیم کلاس‌های درسی) به کار گرفته شد.

نتایج حاصل از پژوهش نشان می‌دهند که ۴۳ درصد چالش‌های دانشجویان به مولفه‌های زبانی و ۵۷ درصد آن در بعد فرازبانی نمود دارند. در سطح زبانی، بخش قابل توجهی از ناکامی‌های دانشجویان در ترجمه، به توزیع ۷۵ درصد، به ضعف در تسلط بر واژگان و اصطلاحات تخصصی، و ۲۵ درصد آن به ناتوانی در تشخیص ترکیب‌های ثابت و دشواری در پردازش ساختارهای نحوی پیچیده بازمی‌گردد. افزون بر این، ضعف در شناسایی شبکه‌های مفهومی و ساختار شناختی مفاهیم حرفه‌ای، ترجمه تخصصی را به فرایندی سطحی و ناپایدار برای دانشجویان تبدیل می‌کند. این امر اغلب با فقدان مهارت در جست‌وجوی منابع معتبر و آشنایی ناکافی با روش‌های تحلیل متن تخصصی همراه است.

در کنار این عوامل، چالش‌های فرازبانی نیز نقشی تعیین‌کننده در کیفیت ترجمه‌ها ایفا می‌کنند. ۵۷ درصد این مشکلات از ناتوانی در تشخیص عناصر ضمنی، ارجاعات فرهنگی و ایدئولوژیک و ۴۳ درصد از فقدان درک کافی از بافت تولید و دریافت متن ناشی می‌شوند که در نتیجه بازسازی معنا در زبان مقصد را با کاستی‌های جدی همراه می‌کند. نتایج نشان می‌دهد که ترجمه‌ی

تخصصی صرفاً انتقال واحدهای زبانی نیست، بلکه مستلزم بازسازی یک چارچوب مفهومی و گفتمانی کامل است؛ امری که بدون آموزش تحلیلی و میان فرهنگی امکان پذیر نخواهد بود.

این پژوهش با تأیید دیدگاههایی که مترجم تخصصی را کنشگری شناختی و میان فرهنگی می دانند، بر ضرورت تلفیق آموزش زبان تخصصی، تحلیل گفتمان، مهارت های پژوهشی و آشنایی با زمینه های مفهومی هر حوزه تأکید می کند. از منظر سهم علمی، نوشتار حاضر با ارائه ی تحلیلی مبتنی بر داده های میدانی از فضای دانشگاهی ایران، به غنای گفتمان آموزش ترجمه ی تخصصی می افزاید و نشان می دهد که بسیاری از نتایج پژوهش های پیشین در زمینه ی شایستگی ها و مشکلات مترجم، در بافت آموزشی ایران نیز مصداق دارند. در نهایت، یافته های مطالعه حاضر می تواند مبنایی برای مطالعات آینده قرار گیرد. بررسی راهکارهای آموزشی مناسب و استراتژی های تدریس کارآمد برای برون رفت از چالش های ترجمه تخصصی و ارتقای شایستگی های زبانی و فرازبانی دانشجویان از جمله مسیرهای پژوهشی است که می تواند در ادامه ی این جستار دنبال شود. در عین حال، پژوهش های آتی می توانند نقش فناوری های نوین به ویژه هوش مصنوعی را در کاهش چالش های زبانی و فرازبانی ترجمه تخصصی بررسی کنند. همچنین طراحی الگوهای آموزشی مبتنی بر حل مسئله و تفکر ترجمه ای، با توجه به تفاوت های حوزه های تخصصی (پزشکی، حقوق، فنی)، ضروری به نظر می رسد. افزون بر این، تدوین ابزارهای ارزشیابی متناسب با ماهیت چندلایه این چالش ها و انجام مطالعات تطبیقی با دانشگاه های منطقه برای تمایز چالش های بومی از جهانی، از دیگر زمینه های پژوهشی قابل توجه است.

محدودیت های پژوهش

از جمله محدودیت های پژوهش حاضر، دشواری دسترسی به اساتید ارائه دهنده دروس ترجمه تخصصی در بازه زمانی مورد مطالعه و محدود بودن میزان مشارکت آنان در فرایند گردآوری داده ها بود. به دلیل محدودیت های اجرایی و زمانی، امکان انجام مصاحبه های تکمیلی یا طراحی و اجرای ابزارهای کیفی مبتنی بر پرسش های باز برای تمامی استادان فراهم نشد و داده های این بخش صرفاً از طریق پرسشنامه گردآوری شد. در نتیجه، حجم نمونه اساتید در مقایسه با جامعه مورد نظر محدود باقی ماند. علاوه بر این، فرایند گردآوری داده ها با چالش هایی در میان دانشجویان نیز همراه بود؛ به گونه ای که برخی از آنان پرسشنامه ها را با تأخیر تکمیل کردند و برخی دیگر از مشارکت در پاسخ گویی خودداری نمودند. این مسئله موجب طولانی تر شدن فرایند جمع آوری داده ها شد.

ملاحظات اخلاقی

مشارکت نویسندگان

نصرت حجازی، طراحی پژوهش، نظارت بر مراحل انجام پژوهش، بررسی و کنترل نتایج، اصلاح، بازبینی و نهایی سازی مقاله
مبینا زالی: تهیه و آماده سازی نمونه ها، انجام آزمایش و گردآوری داده ها، انجام محاسبات، تجزیه و تحلیل آماری داده ها، تحلیل و تفسیر اطلاعات و نتایج، تهیه پیش نویس مقاله

اعلامیه هوش مصنوعی مولد و فناوری های مبتنی بر هوش مصنوعی در فرایند نگارش

نویسنده در فرایند نگارش و آماده سازی این مقاله از هیچ گونه ابزار هوش مصنوعی یا فناوری های مبتنی بر هوش مصنوعی استفاده نکرده است.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

نویسندگان اصول اخلاقی را در انجام و انتشار این پژوهش علمی رعایت نموده اند و این موضوع مورد تأیید همه آنهاست.

بیانیه دسترسی به داده ها

داده هایی پژوهش حاضر از طریق درخواست از نویسندگان قابل دسترسی است.

سپاسگزاری

از داوران محترم به خاطر ارائه نظرهای ساختاری و علمی سپاسگزاری می‌شود.

References

- Ahmadi, M. R., & Djafari, H. (2021). Challenges of translating medical texts and the role of translation methods in solving it. *Frencg Language and Translation Research*, 4(2), 123-138. <https://doi.org/10.22067/rltf.2022.76003.1043> [in Persian]
- Al-Smadi, H. M. (2022). Challenges in translating scientific texts: Problems and reasons. *Journal of Language Teaching and Research*, 13(3), 550-560. <https://doi.org/10.17507/jltr.1303.11>
- Balboni, P. E. (2000). *Teaching Languages Today: Theories and Methods*. UTET.
- Bîzu, C. (2022). Learning to translate specialized texts. *Studies in Contrastive Grammar*, 37, 56-64. <https://doi.org/10.5281/zenodo.6912008>
- Collombat, I. (2006). General knowledge: a basic translation problem solving tool. *Translation Studies in the new Millennium*, 4, 58-66.
- Cui, F., Li, D., & Zhuang, Ch. (2025). Introduction: transforming translation education ehrough artificial intelligence. *Interpreter and Translator Trainer*, 19(4), 227-233. <https://doi.org/10.1080/1750399X.2025.2561258>
- De Beaugrande, R., & Dressler, W. U. (1981). *Introduction to text linguistics*. Longman.
- Delisle, J. (1980). *Discourse Analysis as a Translation Method: Introduction to the French Translation of English Pragmatic Texts, Theory and Practice*. University of Ottawa Press. DOI:[10.3138/CMLR.38.4.722](https://doi.org/10.3138/CMLR.38.4.722)
- Djalili, N. (2008). Translation of Media Texts and the Problems of Iranian Students. *La Plume*, 2(4), 5-28. <https://doi.org/10.22129/plume.2006.48737> [in Persian]
- Gouadec, D. (2009). *Translator profession* (2nd ed.). La maison du Dictionnaire.
- Hadadi, M. Exploring the theory-practice gap in translation pedagogy : Students' perspectives and experiences. *Moroccan Jornal for Research in the Humanities and Social Sciences*, 4(2), 183-197. DOI:[10.34874/PRSM.mjrhss-vol4.iss2.61001](https://doi.org/10.34874/PRSM.mjrhss-vol4.iss2.61001)
- Kayimova, M. S. K., & Abdirasulov, B. A. ughli. (2025). Translation peculiarities of polysemantic words. *American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education*, 3(2), 361-363.
- Kim, R. (2006). Use of extralinguistic knowledge in translation. *Meta*, 51(2), 284-303. <https://doi.org/10.7202/013257ar>
- Latorraca, R. (2024). Exploring genre-based EN<>IT specialised translation training and its effects on self-efficacy. *The Interpreter and Translator Trainer*, 18(1), 40-57. <https://doi.org/10.1080/1750399X.2024.2307157>

- Laufer, B. (1997). The lexical plight in second language reading: Words you don't know, words you think you know, and words you can't guess. In J. Coady & T. Huckin (Eds.), *Second language vocabulary acquisition: A rationale for pedagogy* (pp. 20-34). Cambridge University Press. DOI: [10.1017/CBO9781139524643.004](https://doi.org/10.1017/CBO9781139524643.004)
- Lavault-Olléon, É. (2007). *Specialized Translation: Practice, Theory, and Training*. Bern : Peter Lang.
- Laviosa, S. (2023). Using corpora in specialised translation education. In G. Palumbo, K. Peruzzo, & G. Pontrandolfo (Eds.), *What's special about specialised translation? Essays in honour of Federica Scarpa* (pp. 83-110). Peter Lang. <https://doi.org/10.3726/B20666>
- Lehmann, D. (1986). Understanding in translation and in foreign language teaching: Inferencing based on verbal and aspectual meaning. In J. House & S. Blum-Kulka (Eds.), *Interlingual and Intercultural Communication* (pp. 139-149). Gunter Narr Verlag.
- Lerat, P. (1995). *Special Languages*. French University Press.
- Mekheimer, M. (2025). Exploring the dynamics of English language e-learning: A case study of motivations, beliefs, and strategies among advanced English as a foreign language university students. *The JALT CALL Journal*, 21(2), Article 102319. <https://doi.org/10.29140/jaltcall.v21n2.102319>
- Milivojević Petrović, S. (2025). Didactics of specialised translation – from memorisation to contextual learning. *Philologia*, 23 (23), 8. <https://doi.org/10.18485/philologia.2025.23.23.8>
- Moulavinafchi, A. , Madahiian, M. and Hosseini, S. M. (2025). Generative ai and the transformation of literary translation: a qualitative inquiry into the perspectives of literature students. *Journal of Foreign Language Research*, 15(2), 171-193. [10.22059/jflr.2025.392118.1198](https://doi.org/10.22059/jflr.2025.392118.1198) [in Persian]
- [Mshvenieradze, T. \(2022\). Overview of the problems in translating specialised texts. *Interdisciplinary Studies in Human Sciences*, 9, 96-105.](https://doi.org/10.22059/jflr.2025.392118.1198)
- Papcov, I. (2008). Different approaches to teaching specialised translation. *Francopolyphony: The Values of the Francophonie*, 264-270.
- [Pecman, M. \(2025\). How term variation and neology shed light on scientific progress and current social issues: teaching term variation to future terminologists and translators with AI-augmented corpus linguistics methods. *Hal.science*.](https://doi.org/10.22059/jflr.2025.392118.1198)
- Pitar, M. (2012). Subject matter and domain in specialized translation: a pedagogical perspective. *Professional Communication and Translation Studies*, 5(1-2), 87-96.
- Portaleone, P. (1996). *The Translation of Scientific Texts: Problems and Strategies*. Bulzoni.
- [Postolea, S. \(2016\). Translating in a specialised context: Challenges and risks. *Bulletin of the Polytechnic Institute of Iași*, 62\(66\), 51–66.](https://doi.org/10.22059/jflr.2025.392118.1198)
- [Quinci, C. \(2023\). Using technology to investigate thematic competence in specialised translation: a follow-up. In G. Palumbo, K. Peruzzo, & G. Pontrandolfo \(Eds.\), *What's special about specialised translation? Essays in honour of Federica Scarpa* \(pp. 217-246\). Peter Lang.](https://doi.org/10.22059/jflr.2025.392118.1198)

- Reiss, K. (2002). *Translation criticism, the potentials and limitations*. Translated by Catherine Bocquet. Artois University Press.
- Rybar, J. (1993). What should we teach in specialised translation? *ASp*, 1, 323-334. <https://doi.org/10.4000/asp.4381>
- Sassani, F., Farjah, M., Navabzadeh shafiei, S., & Nafar, R. (2023). Relevance of translatability of cultural elements in literary translation based on newmark's theory. *Journal of Foreign Language Research*, 13 (4), 579-594. <http://doi.org/10.22059/jflr.2023.362698.1055> [in Persian]
- Scarpa, F. (2010). *Specialised translation: a professional approach to teaching translation*. (M. A. Fiola, Eds. & Trans.). University of Ottawa. DOI:[10.12807/ti.105202.2013.r01](https://doi.org/10.12807/ti.105202.2013.r01)
- Tairova, M. A. (2024). Developing terminological competence in a specialized translation. *International Conference Of Natural And Social-Humanitarian Sciences*, 1 (9), 3–7. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14271678>.